

توراه اور • پاراشاها נח • مامار 1

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות...

آب‌های بسیار (מים רבים, mayim rabbim)
نمی‌توانند عشق را خاموش کنند

فشارهای معاش، یعنی «آب‌های بسیار»، نمی‌توانند عشقِ فطریِ نفس به ה' را خاموش کنند؛ برعکس، وقتی کسی که تمام روز در میان آن‌ها غوطه‌ور بوده، در دعا رو به ה' می‌آورد، این فشارها نفس را به عشقی بی‌حد می‌رسانند؛ عشقی برتر از آنچه نفس پیش از آمدن به این جهان می‌شناخت.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/noach/1

مقصود اصلی

فشارهای معاش، یعنی «آب‌های بسیار»، نمی‌توانند عشقِ فطریِ نفس به **ה'** را خاموش کنند؛ برعکس، وقتی کسی که تمام روز در میان آن‌ها غوطه‌ور بوده، در دعا رو به **ה'** می‌آورد، این فشارها نفس را به عشقی بی‌حد می‌رسانند؛ عشقی برتر از آنچه نفس پیش از آمدن به این جهان می‌شناخت.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشتهای پایان متن هستند.

خلاصه مامار

آد **מזמור הזקן** «آب‌های بسیار» در کتاب Song of Songs (**שיר השירים**) را به نگرانی‌ها و مشغله‌های معاش تعبیر می‌کند. این‌ها نمی‌توانند عشقِ پنهان (**אהבה מסותרת**, ahavah mesuteret) نفیس الهی (**נפש האלקית**, Nefesh Elohis) را خاموش کنند؛ عشقی که همچون شعله‌ای به‌طور طبیعی به سوی سرچشمه خود برمی‌خیزد. حتی می‌تواند آن را از مرتبه‌ای که پیش از نزولش داشت، بالاتر ببرند. اشعیا (**ישעיהו**) آن‌ها را «آب‌های نوح» می‌نامد و نام نوح (**נוח**) به معنای آرامش است. طوفان نه فقط برای نابود کردن، بلکه برای تطهیر زمین آمد؛ مانند میکوه (**מקוה**, mikveh [حوض آیینی تطهیر]). به همین ترتیب، سختی معاش، که با پایان یافتن برکتِ فراطبیعی معبد آغاز شد، نفس را همان‌گونه که **גיהنم** (Gehinnom [عالم پالایش و کیفر]) می‌کند، تطهیر می‌کند. وقتی کسی پس از روزی در «تاریکی» مادی از آن بیرون می‌آید و در دعا می‌اندیشد که تمام آفرینش چیزی جز پرتوی از **ה'** نیست، به عشقی برانگیخته می‌شود که «با تمام توان» است و حدی ندارد؛ زیرا این عشق از نفیس حیوانی (**נפש בהמהמית**, Nefesh HaBahamis) نیرو می‌گیرد، که ریشه‌اش در **תוהו** (Tohu [عالم آشفتگی]) از ریشه نفیس الهی برتر است. پس کشتی، یعنی واژه‌های دعا، به‌وسیله آب‌ها بالا برده می‌شود و اهل کسب‌وکار می‌توانند عمیق‌تر از عالمان تورا دعا کنند. این همان **שבת** (Shabbos) فروتر است؛ در آینده، **שבת** برتر عشقی بازهم بزرگ‌تر را از بالا آشکار خواهد کرد.

طرح کلی

- عشقی که آب‌ها خاموش نمی‌کنند**
«آب‌های بسیار» همان مشغله‌های معاش‌اند؛ آن‌ها نمی‌توانند عشقِ فطریِ نفیس الهی را خاموش کنند و نفس می‌تواند به‌واسطه آن‌ها از مرتبه‌ای که پیش از نزولش داشت، بالاتر برود.
11-2
- آب‌های نوح**
نوح به معنای آرامش است؛ طوفان زمین را مانند میکوه تطهیر کرد و سختی معاش نفس را همان‌گونه که **גיהنم** تطهیر می‌کند، پاک می‌سازد و به بالاترین مرتبه می‌رساند.
31
- سختی معاش چیست؟**
منظور نه سلطه بیگانگان است و نه مالیات، بلکه نگرانی تأمین معاش است؛ نگرانی‌ای که در روزگاری که برکتِ فراطبیعی معبد جاری بود، ناشناخته بود.
41
- نور از دل تاریکی**
اندیشیدن در دعا پس از یک روز کسب‌وکار، عشق بی‌حد «با تمام توان» را شعله‌ور می‌کند؛ عشقی که تنها از رهگذر نفیس حیوانی ممکن است، زیرا ریشه آن در پادشاهان سقوط‌کرده **תוהו** از ریشه نفیس الهی برتر است.
51-7

از آبها **תיבה** (teivah) ساخته می‌شود؛ **תיבה** هم کشتی نوح است و هم واژه. کشتی همان واژه‌های دعاست که آب‌های روز آن را بالا می‌برند؛ اهل کسب‌وکار می‌توانند بیش از عالمان دعا کنند.

همان‌گونه که عوالم در شبات پس از شش روز کار صعود می‌کنند، کار روزانه نیز در دعا صعود می‌کند؛ دعا پرتوی از شبات در دل هفته است.

در آینده، در «روزی که سراسر شبات است»، عشقی بزرگ از بالا، یعنی مهر برتر (**חסד**, Chesed)، آشکار خواهد شد؛ عشقی که حتی از عشقی که از دل آب‌ها زاده می‌شود نیز برتر است.

مفاهیم کلیدی

با تمام توان בכל מאדך

بالاترین عشق بی‌حد به **ה'** که از کشمکش با ضد آن، یعنی نفیس حیوانی، پدید می‌آید.

نفیس حیوانی נפש הבהמית

نفسی که به بدن و کشش‌های آن حیات می‌بخشد؛ ریشه نهایی آن در پادشاهان سقوط‌کرده **חוהו** از ریشه نفیس الهی برتر است و از همین رو درگیر شدن با آن عشقی برتر به بار می‌آورد.

کشتی / واژه תיבה

תיבה هم کشتی نوح است و هم واژه؛ کشتی همان واژه‌های دعاست که آب‌های روز آن را بالا می‌برند.

שבת فروتر و שבת برتر שבת תתאה ושבת עילאה

شبات فروتر، آسودگی پس از رنج است که در هر هفته و هر دعا حضور دارد؛ شبات برتر، آینده **משיח** (Moshiach) است که در آن عشقی از بالا آشکار خواهد شد.

آب‌های بسیار מים רבים

مشغله‌ها و نگرانی‌های معاش و اندیشه‌های مربوط به امور دنیوی که آگاهی انسان از **ה'** را تهدید می‌کنند.

عشق پنهان אהבה מסותרת

عشقی که به‌طور فطری در هر نفیس یهودی به **ה'** وجود دارد، حتی وقتی احساس نمی‌شود؛ این عشق همچون شعله‌ای مشتاقانه به سوی سرچشمه خود برمی‌خیزد.

آرامش روح (naycha d'rucha) נייחה דרוחא

معنای نام نوح: آسودگی و صعودی که پس از کار می‌آید و کیفیت درونی شبات است.

سختی معاش שעבוד

در این **מַעֲמָד**، بار و نگرانی معاش در تبعید است؛ سختی‌ای که نفس را همان‌گونه که طوفان زمین را تطهیر کرد، پاک می‌سازد.

برتری نور از دل تاریکی יתרון האור מן החשך

نور افزون‌تری که از مهار تاریکی (**אתכפיא**, iskafya) و دگرگون کردن آن (**אתהפכא חשוכא**, is'hapcha chashocha) پدید می‌آید؛ نوری برتر از نوری که هرگز با تاریکی روبه‌رو نشده است.

عشقی که آبها خاموش نمی‌کنند

1 **מים רבים^{1,2} לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו.**

«آب‌های بسیار نمی‌توانند عشق را خاموش کنند، و رودها نمی‌توانند آن را بشویند؛ اگر کسی همهٔ ثروتِ خانه‌اش را در برابر عشق بدهد، او را سخت به ریشخند خواهند گرفت.»

مقاله با آیه‌ای از کتاب Song of Songs آغاز می‌شود؛ حَسیدوت آن را سرودی عاشقانه میان 7' و قوم یهود می‌خواند. مضمون آیه این است که هیچ سیلابی از آب، هر قدر هم عظیم باشد، نمی‌تواند این عشق را خاموش کند؛ ادامهٔ مقاله توضیح می‌دهد که «آب‌ها» چه هستند و چرا نمی‌توانند آن را فروبشانند.

הנה מים רבים הם כל טרדות הפרנסה³ והמחשבות שבעניני עוה"ז⁴ כו' ועכ"ז [ועם כל זה] לא יוכלו לכבות את האהבה

اکنون، «آب‌های بسیار» عبارت‌اند از همهٔ گرفتاری‌های معاش و اندیشه‌هایی دربارهٔ امور این جهان و غیره؛ و با این‌همه، «نمی‌توانند عشق را خاموش کنند» –

آلتر ربی «آب‌های بسیار» را با زندگی معمولی کاری یکی می‌گیرد: فشارهای پیوستهٔ تأمین معاش و جریان اندیشه‌ها دربارهٔ امور دنیوی. این امور می‌توانند آگاهیِ شخص از 7' را به حاشیه برانند، اما در حقیقت نمی‌توانند عشق او به 7' را خاموش کنند.

שהוא בחי' האהבה המוסתרת שיש בכל נפש מישראל⁵ בטבע מבחי' נפש האלקי' שטבעה לעלות ولیכלל תמיד למעלה כשלהבת העולה מאליה

که همان مرتبهٔ عشقِ نهفته‌ای است که به‌طور طبیعی در هر نفس از اسرائیل وجود دارد؛ منشأ آن مرتبهٔ نفسِ الهی (נפש האלקית, Nefesh Elohis) است که طبیعتش این است که پیوسته به بالا برآید و در آن مستغرق شود، همچون شعله‌ای که خودبه‌خود بالا می‌رود،

عشقی که باقی می‌ماند، همان عشقِ نهفته (אהבה המוסתרת, ahavah mesuteres) است که هر یهودی به‌طور طبیعی دارد، خواه آن را احساس کند یا نکند. این عشق به نفسِ الهی تعلق دارد؛ نفسی که به‌طور طبیعی می‌کوشد به سوی بالا بازگردد و به مبدأ خود پیوندد، همچون شعله‌ای که تنها به اقتضای طبیعت خود رو به بالا می‌کشد، بی‌آنکه تلاشی از جانب آن لازم باشد.

כמ"ש לעיל מיניה רשפיה רשפי אש⁶ שלהבת יה שהוא בחי' שלהבת הבאה מלמעלה שהיא הנפש האלקית שקודם התלבשותה בגוף הגשמי היתה נהנית מזיו השכינה והיתה מיוחדת בתכלית היחוד בא"ס ב"ה.⁷

چنانکه اندکی پیش از آن نوشته شده است: «شراره‌های آتش است، شعله‌ای از ה'»؛ این همان مرتبه شعله‌ای است که از بالا می‌آید: یعنی نفس الهی، که پیش از آنکه در جسم مادی جای گیرد، از فروغ حضور الهی (שכינה, Shechinah) لذت می‌برد و در یگانگی‌ای مطلق با بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof)، مبارک باد، متحد بود.

آیه‌ای که درست پیش از عبارت «آب‌های بسیار» آمده، این عشق را «شراره‌های آتش، شعله‌ای از ה'» توصیف می‌کند: آتشی که سرچشمه‌اش الهی است. این همان نفس الهی است که پیش از آمدن به جسم، از فروغ حضور ה' در عوالم روحانی لذت می‌برد و یکسره با بی‌نهایت مطلق یکی بود؛ اشتیاقش به صعود، یاد آن یگانگی است.

2 ولזאת גם אחר התלבשותה בגוף הגשמי לעסוק בענינים גשמיים שהן הנקראים מים רבים עכ"ז [עם כל

זה] לא יוכלו לכבות⁸ ה מלהיות תמיד בבחי' אהבה ותשוקה נפלאה לעלות וליכלל למעלה ואדרבה

ازاین‌رو، حتی پس از آن‌که در جسم مادی ملبس می‌شود تا به امور مادی بپردازد - اموری که «آب‌های بسیار» نامیده می‌شوند - بااین‌همه، آن‌ها نمی‌توانند آن را خاموش کنند و مانع شوند که پیوسته در حالت عشق و اشتیاقی شگفت‌انگیز برای عروج و مندرج‌شدن در بالا باشد. برعکس،

از آن‌جا که عشق نفس سرشت خود آن است، با ورود نفس به بدن و سرگرم‌شدنش به امور مادی، این عشق از میان نمی‌رود. آدمور هازاکن این اشتغالات مادی را «آب‌های بسیار» می‌نامد و تأکید می‌کند که آن‌ها نمی‌توانند اشتیاق پیوسته نفس را برای عروج و مستغرق‌شدن در ה' خاموش کنند.

ע"י התלבשותה במים רבים הנ"ל יכולה להגיע למדרגה היותר גבוה מקודם שירדה לעוה"ז⁹ כאשר יתבאר:

از طریق ملبس‌شدنش در «آب‌های بسیار» یادشده در بالا، می‌تواند به مرتبه‌ای بالاتر از [مرتبه‌ای که] پیش از نزولش به این جهان در آن قرار داشت برسد، چنان‌که توضیح داده خواهد شد.

سپس مدعای جسورانه این گفتار (מאמר) مطرح می‌شود: نفس نه‌تنها از فرو رفتن در امور دنیوی جان به در می‌برد؛ بلکه از طریق همان فرو رفتن می‌تواند به مرتبه‌ای بالاتر از مرتبه‌ای برسد که پیش از نزولش در آن بود، حتی زمانی که در فروغ حضور ה' غوطه‌ور بود. ادامه این گفتار (מאמר) توضیح می‌دهد که چگونه.

آبهای نوح

3 והנה בחי' מים רבים¹⁰ הנ"ל נק' מי נח וכמ"ש (ישעי' [ישעיה] נד) אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על

הארץ כן נשבעתי מקצף עליך¹¹ ומגער בך (עיין בספר עיר גבורים)¹² כי

اکنون، مرتبۀ «آبهای بسیار» که پیش‌تر یاد شد، «آبهای نوح» نامیده می‌شود؛ چنان‌که نوشته شده است (اشعیا ۵۴): «همان‌گونه که سوگند خوردم آبهای نوح دیگر بر زمین نگذرد، من نیز سوگند خوردم بر تو خشم نگیرم و تو را سرزنش نکنم» (بنگرید به کتاب ایر گیبوریم (عیر گבורים)). زیرا

اشعیا وعدهٔ ה' را که دیگر هرگز بر اسرائیل خشم نگیرد، با سوگند او پس از طوفان مقایسه می‌کند؛ سوگندی که دیگر «آبهای نوح» را بر زمین نیاورد. آلتز ربه عبارت پیامبر، «آبهای نوح»، را نامی برای «آبهای بسیار» زندگی دنیوی می‌گیرد و خواننده را به کتاب ایر گیبوریم، نوشتهٔ نویسندهٔ شرح توراه به نام کلی یاکار (کلی یקר)، ارجاع می‌دهد.

הנה נח הוא נייחא דרוחא¹³ שהוא בחינת שביתה כאדם השובת ממלאכתו. וכמ"ש וישבת ביום

השביעי¹⁴ 15 ותרגמו ונח ביומא שביעאה¹⁶ כו'.

نوح (נח, Noach) یعنی آرامش روح (نییחא دרוחא, naycha d'rucha)، و این مرتبۀ بازایستادن است؛ مانند کسی که از کارش دست می‌کشد. چنان‌که نوشته شده است: «و در روز هفتم از کار بازایستاد» (ویسבת, vayishbos)؛ و ترجمش [آن را چنین ترجمه می‌کند]: «و در روز هفتم آرام گرفت» (ونח, venach)، و غیره.

نام نوح به معنای آرامش است: زوهار (זהר) آن را آرامش روح، یعنی آسودگی استواری که با پایان یافتن کار حاصل می‌شود، می‌خواند. دلیل آن این است که توراه می‌گوید ه' در روز هفتم «بازایستاد» و ترجمۀ آرامی اونکلوس این واژه را با ریشهٔ نام نوح، به معنای «آرام گرفت»، برمی‌گرداند.

ומ"ש נח נח ב"פ [ב' פעמים]¹⁷ הם נייחא דעילאי¹⁸ ונייחא דתתאי שהוא בחי' שבת תתאה ושבת עילאה

שיהיה לעתיד שנק' يوم שכולו שבת¹⁹ משא"כ שבת תתאה אינו כולו שבת כאשר יתבאר.

و آنچه نوشته شده است، «نوح، نوح»، دو بار، به آرامش فرادستان و آرامش فرودستان اشاره دارد؛ یعنی مرتبۀ شباهت فروتر و شباهت برتری که در آیندهٔ موعود خواهد بود و «روزی که سراسر شباهت است» نامیده می‌شود. اما شباهت فروتر سراسر شباهت نیست، چنان‌که توضیح داده خواهد شد.

این آیه نام نوح را تکرار می‌کند و میدراش (مדרش) این تکرار را آرامش فرادستان و آرامش فرودستان می‌داند. آلتز ربه این دو را با دو گونهٔ شباهت متناظر می‌سازد: «شباهت فروتر» هفتگی که اکنون می‌شناسیم و آرامش کامل نیست، و «شباهت برتر» آیندهٔ ماشیح، یعنی «روزی که سراسر شباهت است». هر دو در ادامهٔ این مقالهٔ حسیدی (ماامار, maamar) توضیح داده خواهند شد.

כי הנה לכאורה אינו מובן ענין המבול שאם היה רק להעביר ולשחת האנשים החוטאים למה הוצרך לבחי' רעש גדול כזה הלא ברגע א' היה ביכולי [ביכולת] ה' להעבירם אף בלא המבול.

זیرا در نگاه نخست، معنای طوفان روشن نیست: اگر هدف فقط این بود که مردم گناهکار از میان برداشته و نابود شوند، چرا چنین آشوب عظیمی لازم بود؟ بی‌گمان **ה'** می‌توانست آنان را در یک لحظه از میان بردارد، حتی بدون طوفان.

آلتر ربه اکنون می‌پرسد که چرا **ה'** اصلاً طوفان آورد. اگر هدف فقط نابودی بدکاران بود، می‌توانست این کار را در یک لحظه و بی‌سروصدا انجام دهد؛ پس این فاجعه آبی یک‌ساله باید هدف دیگری داشته باشد.

אך באמת היה המבול בא לטהר את הארץ²⁰ שנאמר כי מלאה הארץ חמס²¹ ונתקלקלה מאד והיה נצרך לטהרה ולזאת בא המבול²² דוקא שהוא בחי' מים בכדי לטהר את הטמאים

اما در حقیقت، طوفان برای پاک‌کردن زمین آمد؛ چنان‌که گفته شده است: «زیرا زمین از خشونت پر است» و بسیار تباه گشته بود و به پاک‌شدن نیاز داشت. ازاین‌رو، مشخصاً طوفان آمد، که مرتبه آب است، تا ناپاکان را پاک کند،

پاسخ، برگرفته از تلمود (تلمود، Talmud)، این است که طوفان آمد تا خود زمین را پاک کند؛ زمینی که بر اثر خشونتی که بر آن روا شده بود تباه گشته بود. ازاین‌رو مجازات مشخصاً به شکل آب بود، زیرا در احکام تورا آب وسیله پاک‌سازی است.

שהוא כדוגמת המקוה מ' סאה²³ שהיא מטהרת את הטמא כמו כן היה המבול בא בכדי לטהר את כל הארץ

همانند حوض آیینی (مکوه، mikveh) با چهل واحد سئه (סאה، se'ah)، که ناپاک را پاک می‌کند؛ طوفان نیز آمد تا سراسر زمین را پاک کند،

نمونه این پاک‌سازی، میکوه است: حوض آیینی‌ای که باید دست‌کم چهل واحد حجمی سئه (סאה، se'ah) آب داشته باشد تا شخص یا ظرفی را پاک کند. طوفان در واقع میکوه‌ای برای سراسر زمین بود.

וכמ"ש (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם²⁴ כו' ולזאת נקראים מי נח שנעשה מזה נייחא דרוחא כו'.

چنان‌که نوشته شده است (حزقیال ۳۶): «و آب پاک بر شما خواهم پاشید و پاک خواهید شد»، و غیره. ازاین‌رو «آب‌های نوح» نامیده می‌شوند، زیرا از این راه آرامش روح پدید آمد، و غیره.

وعده حزقیال که **ה'** «آب پاک» بر اسرائیل خواهد پاشید، نشان می‌دهد که آب وسیله پاک‌سازی روحانی است. چون آب‌های طوفان جهان را پاک کردند، آرامش روحی را پدید آوردند که نام نوح بر آن دلالت دارد؛ ازاین‌رو «آب‌های نوح» نامیده می‌شوند.

והנה שעבוד הפרנסה נק' ג"כ מי נח וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **שבחר לו²⁵ אברהם אבינו**
שעבוד נגד גיהנם.

اکنون، رنجِ بندگیِ کسبِ معاش نیز «آب‌های نوح» نامیده می‌شود؛ چنان‌که حکیمان ما، یادشان گرامی، گفته‌اند که ابراهیم (Avraham, **ابراهیم**) پدرمان، بندگی را به‌جای گهنوم، جایگاهِ پالایشِ نفوس پس از مرگ (**گیهنم**, Gehinnom)، برای خود برگزید.

آلتر ربه اکنون این موضوع را بر زندگی کاری تطبیق می‌دهد: بندگیِ ناگزیرِ کسبِ معاش نیز «آب‌های نوح» است. میدراش نقل می‌کند که هنگامی که **ה'** آینده را به ابراهیم نشان داد، او برای فرزندانش یوغِ تبعید را به‌جای گهنوم برگزید؛ جایی که نفوس پس از مرگ پاک‌سازی می‌شوند. آلتر ربه آن بندگی را بارِ کسبِ معاش می‌داند که همچون گهنوم، پاک‌سازی می‌کند.

שכמו שאי אפשר להנשמה לבא בג"ע [בגן עדן] **ליהנות מזיו השכינה עד שתדע קודם לכן בגיהנם וכמו**
שאמרו גבי אחר מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי

زیرا همان‌گونه که ناممکن است روح به باغِ عدن وارد شود و از پرتوِ حضورِ الهی (**שכינה**, Shechinah) بهره‌مند گردد، مگر آن‌که پیش از آن به عالمِ پالایش (**گیهنم**, Gehinnom) فرود آید – چنان‌که دربارهٔ آخر (**آخر**; «دیگری») گفتند: «بهتر است او را داوری کنند و به جهانِ آینده درآید» –

او توضیح می‌دهد که چرا چنین پاک‌سازی‌ای مرحله‌ای ضروری است. روح نمی‌تواند به باغِ عدن وارد شود و از پرتوِ الهی بهره‌مند گردد، مگر آن‌که از پالایشِ **گیهنم** گذشته باشد؛ ازاین‌رو تلمود دربارهٔ حکیم الیشع بن ابویاه (**الیשع بن ابویה**)، که پس از انحرافش «آخر» («دیگری») نامیده شد، می‌گوید بهتر بود داوری و پاک شود تا بتواند به جهانِ آینده وارد شود.

וגם לטבול בנהר דינור כמ"ש במ"א.²⁶ כמו"כ [כמו כן] **ע"י שעבוד יכולים לעלו' למעלה מעלה למדרגה**
היותר גבוה.

و نیز [برای آن] در رودِ آتش (**נהار دینور**, Nehar Dinur) غوطه‌ور شود، چنان‌که در جای دیگر شرح داده شده است؛ همچنین، به‌واسطهٔ بندگیِ معاش می‌توان پیوسته بالاتر و بالاتر رفت، تا به والاترین مرتبه رسید.

افزون بر **گیهنم**، روحی که از باغِ عدن پایین‌تر به باغِ عدنِ بالاتر صعود می‌کند باید در رودِ آتش غوطه‌ور شود تا لذتِ فروتری را که پیش‌تر شناخته بود از یاد ببرد. به همین قیاس، بندگیِ معاش، هرچند دردناک است، روح را پاک می‌کند و به آن امکان می‌دهد تا به والاترین مرتبه صعود کند.

سختي معاش چيست؟

4 והנה שעבוד אין הפי' מה שיש עלינו עתה מלך ושנוטל מאתנו מס שגם בזמן בהמ"ק [בית המקדש] היה

עלינו מלך ישראל והמס היה ביותר כידוע שחלק עשירי הוצרך כ"א [כל אחד / כל אחת] ליתן.²⁷

اکنون، «بندگی» به این معنا نیست که حالا پادشاهی بر ما فرمان می‌راند و از ما مالیات می‌گیرد؛ زیرا در روزگار معبد مقدس نیز پادشاه اسرائیل بر ما فرمان می‌راند و مالیات حتی بیشتر بود، چنان‌که معلوم است هر شخص می‌بایست یک‌دهم بدهد.

آلتر ربی روشن می‌کند که «بندگی» در اینجا به چه معناست. مراد، فرمان‌بری سیاسی یا پرداخت مالیات نیست: در روزگار معبد نیز اسرائیل پادشاهی داشت که از آنان مالیات می‌گرفت، آن هم به میزانی بیشتر؛ یک‌دهم از هر یک.

אלא הכוונה היא שבזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] היה קיים היה נמשך ברכה והשפע' עצומה עד שא"י

[שארץ ישראל] היתה ארץ זבת חלב ודבש²⁸ כו'

بلکه مقصود این است که هنگامی که معبد مقدس برپا بود، برکت و فیضی عظیم نازل می‌شد، تا آنجا که سرزمین اسرائیل «سرزمینی بود که شیر و عسل در آن روان است» و غیره،

تفاوت واقعی در این است که هنگامی که معبد برپا بود، برکت ²⁸ چنان فراوان نازل می‌شد که سرزمین اسرائیل به‌راستی «سرزمینی بود که شیر و عسل در آن روان است».

שלא ע"פ הטבע כלל כמ"ש²⁹ בגמ' [בגמרא] סוף מסכת כתובות ולא היה כלל דאגות וטרדת הפרנסה.

و این نه از راه طبیعت بود، چنان‌که در گمارا (גמרא)، در پایان رساله **כתובות**، آمده است؛ و هیچ‌گونه نگرانی یا گرفتاری معاش وجود نداشت.

آن فراوانی، چنان‌که تلمود در پایان رساله **כתובות** شرح می‌دهد، فراتر از طبیعت بود؛ ازاین‌رو مردم هیچ نگرانی‌ای دربارهٔ تأمین معاش نداشتند. پس «بندگی» تبعید، نگرانی و رنج تأمین معاش است که با پایان یافتن آن برکت آشکار پدید آمد.

نور از دل تاریکی

5 ועתה יש לכאוי"א [לכל אחד ואחד] יגיעות וטרדת הפרנסה לעסוק בעניני עוה"ז הגשמי והוא בחי' מים

רבים הנ"ל שנק' מי נח

اکنون هر فرد، بی‌استثنا، رنج و گرفتاری تأمین معاش را دارد و به امور این جهان مادی می‌پردازد؛ و این همان مرتبه «آب‌های بسیار» یادشده در بالا است که «آب‌های نوح (Noach, נח)» نامیده می‌شوند،

آلتر ربه به زمان حاضر بازمی‌گردد: از زمان ویرانی معبد، هر فرد باید برای امرار معاش تلاش کند و نگران باشد. او می‌گوید این همان چیزی است که آیه «آب‌های بسیار» می‌نامد و اشعیا آن را «آب‌های نوح» می‌خواند.

שהוא בחי' נייחא דרוחא לפי שע"י בחי' מים רבים הנ"ל מתעלית הנשמה למדרגה היותר גבוה מקודם התלבשותה כו' שהיתה רק נהנית מזיו השכינה כו'

که مرتبه آرامش روح (نیחא دרוחא, naycha d'rucha) است؛ زیرا به واسطه مرتبه «آب‌های بسیار» یادشده در بالا، روح به مرتبه‌ای بالاتر از [آنچه] پیش از پوشیده شدن در بدن داشت، ارتقا می‌یابد و غیره؛ آن هنگام که تنها از پرتو حضور الهی (שכינה, Shechinah) بهره می‌برد و غیره.

این آب‌ها «آرامش» نامیده می‌شوند، زیرا روح را به رضایتی برتر از آنچه پیش از ورود به بدن می‌شناخت می‌رسانند. آن زمان تنها از پرتو 'ה' بهره می‌برد؛ اما اکنون، از رهگذر کشاکش و تلاشش در جهان، می‌تواند به مرتبه‌ای فراتر از آن برسد.

וכמארז"ל [وكمأمر ربوتینو זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חי העוה"ב [העולם הבא]^{30, 31} לפי שהוא בחי' יתרון האור מתוך החושך דוקא שהוא בחינת אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] ואתהפכא חשוכא כו'

چنان‌که حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفته‌اند: «یک ساعت بازگشت (תשובה, teshuvah) و اعمال نیک در این جهان، از همه زندگی جهان آینده برتر است»؛ زیرا این مرتبه برتری نور [که برمی‌آید] مشخصاً از دل تاریکی است؛ یعنی به انقیاد درآوردن سوي دیگر (סטרא אחרא, sitra achra) (אתכפיא סט"א, iskafya) و دگرگون ساختن تاریکی (אתהפכא חשוכא, is'hapcha chashocha) و غیره.

آموزه می‌شنا (משנה, Mishnah) مبنی بر اینکه یک ساعت بازگشت و اعمال نیک در این جهان از تمام زندگی جهان آینده برتر است، همین معنا را بیان می‌کند. برتری از «نور از دل تاریکی» می‌آید: به انقیاد درآوردن سوي دیگر، یعنی نیروهای مخالف قداست (אתכפיא סט"א, iskafya)، و دگرگون کردن خود تاریکی به نور (אתהפכא חשוכא, is'hapcha chashocha)، نوری پدید می‌آورد که از نوری که هرگز با تاریکی روبه‌رو نشده است، برتر است.

שכשעוסק כל היום בענינים גשמיים בטרדת הפרנסה שהם הנק' חשך ומתבונן אח"כ בתפלה איך שאין לך עשב מלמטה ³² שאין לו מזל מלמעלה ³³ כו'

זיכרון הנגמל که کسی تمام روز را به امور مادی، در گرفتاری تأمین معاش، مشغول است - اموری که «تاریکی» نامیده می‌شوند - و سپس در نماز می‌اندیشد که «هیچ گیاهی در پایین نیست مگر آنکه در بالا مَزَالی (مَزَل، mazal؛ نیروی روحانی راهبر) دارد» و غیره -

اکنون او توضیح می‌دهد که این امر در عمل چگونه روی می‌دهد. شخص روز را غرق در کسب‌وکار می‌گذراند، همان «تاریکی»؛ سپس در نماز به گفتهٔ حکیمان می‌اندیشد که هر گیاهی مَزَالی دارد، یعنی نیروی روحانی در بالا که آن را به روییدن فرمان می‌دهد.

שהם המזלות שהם המשפיעים حיות כל עוה"ז וכמ"ש (דברים לג) וממגד תבואות שמש וממגד גרש ³⁴ כו'

اینها همان مَزَالوت (مَزَالوت، mazalos) هستند که نیروی حیات را به سراسر این جهان می‌رسانند؛ چنان‌که نوشته شده است (دברים 33): «و از فراوانی محصول خورشید، و از فراوانی حاصل [ماه‌ها]» و غیره -

مَزَالوت نیروهای آسمانی‌اند - که با صورت‌های فلکی پیوند دارند - و نیروی حیات از طریق آنها به هر چیز در این جهان می‌رسد. برکت موشه (مשה، Moshe) به یوسف (יוסף، Yosef)، که از محصولی سخن می‌گوید که خورشید و ماه‌ها می‌پروراند، نشان می‌دهد که اجرام آسمانی بر رشد زمین فرمان می‌رانند.

והמזלות הם מקבלים מע' שרים והשרים מקבלים משמרי אופנים והם מקבלים מהמלאכים וגבוה מעל גבוה עד שכולם מקבלים מבחי' מלכותו ית'

و مَزَالوت از هفتاد امیر می‌گیرند، و امیران از نگهبانان «چرخ‌ها» (אופנים، Ofanim) می‌گیرند، و آنان از فرشتگان می‌گیرند؛ یکی از دیگری برتر است، تا آنجا که همگی از مرتبهٔ فرمانروایی او (מלכות، Malchus)، متبارک باد، دریافت می‌کنند؛

این تأمل در زنجیرهٔ تأثیرگذاری پیش می‌رود: مَزَالوت از هفتاد امیر فرشته‌گون که بر ملت‌ها گمارده شده‌اند می‌گیرند؛ آنان از فرشتگان برتر، یعنی «نگهبانان چرخ‌ها» در رؤیای عرابهٔ حزقیال - طبقه‌ای از فرشتگان - و به همین ترتیب رو به بالا می‌گیرند؛ هر مرتبه از مرتبهٔ بالاتر از خود دریافت می‌کند، تا آنجا که همه از فرمانروایی او، یعنی صفتی که از طریق آن عوالم را می‌آفریند و بر آنها فرمان می‌راند، می‌گیرند.

וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים ³⁵ שמהווה את כל העולמות מאין ליש ממש והוא רק בחי' זיו השכינה בלבד שאינו

چنان‌که نوشته شده است: «فرمانروایی تو فرمانروایی همهٔ عوالم است»؛ فرمانروایی‌ای که همهٔ عوالم را از نیستی به هستی بالفعل پدید می‌آورد؛ و این تنها مرتبهٔ پرتو حضور الهی (שכינה، Shechinah) است، که

ملکوت نیرویی است که همهٔ عوالم را از نیستی مطلق به هستی می‌آورد، چنان‌که آیهٔ «فرمانروایی تو فرمانروایی همهٔ عوالم است» می‌گوید. باین حال، تمام این نیروی آفرینش تنها «پرتو حضور الهی» است؛ نوری که از ה' به بیرون می‌تابد.

אלא בחי' זיו והארה בעלמא בלבד לגבי מהותו ועצמותו יתב' [יתברך] כביכול שהוא בבחי' א"ס ממש היה הוה ויהיה בלי שינוי ממש וכמאמר אתה הוא קודם שנברא ואתה הוא לאחר שנברא כו'.

در قیاس با ذات و هستی او، متبارک باد، چیزی جز مرتبه پرتویی و فروغی صرف نیست؛ اما ذات و هستی او، به گونه‌ای که گویی، در مرتبه بی‌نهایت مطلق (این سوف، Ein Sof) به‌راستی قرار دارد؛ [او] بی‌هیچ تغییری، بوده و هست و خواهد بود؛ چنان‌که در این گفته آمده است: «تو اویی پیش از آن‌که [جهان] آفریده شود، و تو اویی پس از آن‌که آفریده شد» و غیره.

در مقایسه با ذات خود **ה'**، آن پرتو تنها فروغی ناچیز است. ذات او به‌راستی بی‌نهایت است و آفرینش هیچ تغییری در آن پدید نمی‌آورد؛ چنان‌که در دعا آمده است: تو همان بودی پیش از آفرینش جهان و پس از آفرینش آن.

ואחרי התבוננו' [התבוננות] כל הנ"ל בעומק הדעת תתעורר נפשו בבחי' אה' ותשוקה נפלאה כרשפי אש לצאת מתוך החשך והעלם הגשמי הזה ורק לדבקה בו ית'

پس از آنکه همه مطالب پیش‌گفته را با ژرفای شناخت (دעת، Daas) تأمل کرد، جانش با عشقی سوزان و اشتیاقی شگفت، همچون شراره‌های آتش، برانگیخته می‌شود تا از این تاریکی و پوشیدگی جسمانی بیرون آید و تنها به او، متبارک باد، بپیوندد، هنگامی که انسان در این مطالب عمیقاً، نه سطحی، تأمل می‌کند، جانش از عشق و اشتیاق شعله‌ور می‌شود؛ «همچون شراره‌های آتش»، که یادآور آیه آغازین این ماعمار است. او می‌خواهد از تاریکی و پوشیدگی دنیای جسمانی بیرون آید و تنها به **ה'** بپیوندد.

וכמ"ש (תהלים עג) מי לי בשמים ועמך³⁶ לא חפצתי כו' שלא יחפוץ כלל לא בג"ע [בגן עדן] התחתון ולא בג"ע [בגן עדן] העליון שהם רק בחי' זיו והארה בלבד

چنان‌که نوشته شده است (مزامیر 73): «در آسمان چه کسی را دارم؟ و در کنار تو هیچ نمی‌خواهم»، و غیره؛ یعنی او نه بهشت پایین را می‌خواهد و نه بهشت بالا را، زیرا این دو تنها مرتبه‌ای از پرتو و تابش‌اند،

فراید مزامیرنویس که «در آسمان چه کسی را دارم؟ و در کنار تو هیچ نمی‌خواهم» بیانگر این عشق است. چنین انسانی حتی بهشت پایین یا بهشت بالا، یعنی پاداش‌های روحانی جان‌ها، را هم نمی‌خواهد؛ زیرا آن‌ها نیز تنها پرتو **ה'** هستند، نه خود **ה'**.

וכמארז"ל [وكمأمر ربوتینو זכرونם לברכה] צדיקים יושבים³⁷ וכו' ונהנין מזיו השכינה כ"א לדבקה בו ית' ליכלל בבחי' מהותו ועצמותו ית' ונק' בזה"ק [בזהר הקדוש] לאשתאבא בגופא דמלכא³⁸ כו'

چنان‌که حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفته‌اند: «صالحان می‌نشینند و ... و از پرتو حضور الهی (שכינה، Shechinah) لذت می‌برند»؛ اما خواسته‌اش تنها این است که به او، متبارک باد، بپیوندد و در مرتبه ماهیت و ذات او، متبارک باد، جذب شود؛ و در زوهر مقدس (זהר) این را «جذب‌شدن در پیکر پادشاه» و غیره می‌نامند،

تلمود، جهان آینده را چنین وصف می‌کند که صالحان از «پرتو حضور الهی» لذت می‌برند؛ اما این عشق چیزی بیش از پرتو می‌خواهد. خواسته‌اش آن است که در ذات خود **ה'** جذب شود؛ همان چیزی که زوهر آن را «جذب‌شدن در پیکر پادشاه» می‌نامد.

ונק' בחי' אהבה זו בחי' תשובה שהוא בחילא יתיר³⁹ שבאה דוקא מתוך החשך שהיה עוסק רק בענינים גשמיים והבלי עולם.

این عشق، مرتبه بازگشت (تשובه, teshuvah) نامیده می‌شود؛ بازگشتی که با «نیروی بیشتر» انجام می‌گیرد، زیرا مشخصاً از دل تاریکی پدید می‌آید؛ زمانی که او تنها سرگرم امور جسمانی و پوچی‌های دنیا بود.

این عشق گونه‌ای از بازگشت به **ה'** است. زوهر می‌گوید کسانی که بازمی‌گردند با «نیروی بیشتر» خدمت می‌کنند تا صالحانی که هرگز از راه راست منحرف نشده‌اند؛ زیرا عشقشان از دل تاریکی‌ای شعله‌ور می‌شود که در آن غرق امور مادی بودند.

לפי שיתרון האור הוא מתוך החשך דוקא. ונק' אהבה זו בחי' בכל מאדך שהוא בלי גבול ממש שבאה דוקא מן ההפוך שהוא החשך

زیرا برتری نور مشخصاً از دل تاریکی پدید می‌آید. این عشق، مرتبه «با تمام نیروی خود» (מאדך, me'odecha) نامیده می‌شود؛ عشقی که واقعاً بی‌حد و مرز است، زیرا مشخصاً از نقطه مقابل خود، یعنی تاریکی، پدید می‌آید،

از آنجا که نوری که از دل تاریکی پدید می‌آید برتر است، این عشق «با تمام نیروی خود» نامیده می‌شود؛ سومین و برترین مرتبه عشق در شماع، که به معنای عشقی بی‌حد و مرز است. این عشق دقیقاً از آن رو بی‌حد و مرز است که از نقطه مقابل خود برمی‌خیزد.

וכמ"ש טוב זה מלאך חיים (טוב) מאד⁴⁰ זה מה"מ [מלאך המות]⁴¹ שע"י ההפוך והחשך דוקא שהוא בחי' נה"ב [נפש הבהמית] יכולים לבא לבחי' אהבת בכל מאדך שהוא בלי גבול ממש.

چنان‌که نوشته شده است: «نیکو» فرشته زندگی است؛ «بسیار» (מאד, me'od) («نیکو») فرشته مرگ است؛ زیرا مشخصاً از راه نقطه مقابل و تاریکی، یعنی مرتبه نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis)، می‌توان به مرتبه عشق «با تمام نیروی خود» رسید؛ عشقی که واقعاً بی‌حد و مرز است.

حکیمان حکم **ה'** درباره آفرینش، یعنی «بسیار نیکو»، را چنان می‌خوانند که حتی فرشته مرگ را نیز دربر می‌گیرد: «نیکو» فرشته زندگی است و «بسیار» فرشته مرگ. آدمور هازاکن این را درباره نفیس حیوانی به کار می‌برد: درست همان مخالفتی که نفیس حیوانی پیش می‌آورد، امکان عشق «با تمام نیروی خود» را فراهم می‌کند؛ عشقی بی‌حد و مرز.

והיינו לפי שבשרשה למעלה מעלה שורש נה"ב [נפש הבהמית] גבוה יותר מבחי' נפש האלקית וכמ"ש (בראשי' [בראשית] לו) ואלה המלי' אשר מלכו⁴² כו'

یعنی از آن رو که در ریشه بسیار والای آن، ریشه نفیس حیوانی از مرتبه نفیس الهی (נפש האלקית, Nefesh Elohis) والاتر است؛ چنان‌که نوشته شده است (پیدایش 36): «و اینان پادشاهانی هستند که فرمانروایی کردند»، و غیره،

دلیل این امر شگفت‌آور است: نفیس حیوانی در ریشه نهایی خود از مرتبه‌ای والاتر از نفیس الهی سرچشمه می‌گیرد. گواه آن، فهرست تورات از پادشاهان آدوم است که «پیش از آنکه پادشاهی بر اسرائیل فرمانروایی کند» فرمانروایی کردند.

לפני מלך מלך לבנ"י [לבני ישראל] שהוא בחי' נפש האלקית רק שע"י שבה"כ [שבירת הכלים] נפלו למטה מטה כמ"ש וימלך וימת כו' אבל בשרשם הם למעלה מעלה⁴³ מבחי' נפש האלקית.

«پیش از آنکه پادشاهی بر بنی اسرائیل فرمانروایی کند»؛ این پادشاهی مرتبة نפש האלקית است. تنها از آن رو که بر اثر شکستن ظرفها بسیار فرو افتادند، چنانکه نوشته شده است: «و فرمانروایی کرد و مرد»، و غیره؛ اما در ریشه خود، بسیار والاتر از مرتبة نפש האלקית هستند.

در قبالا، این پادشاهان آدومی نماینده عالم آشفتهگی (תהו, Tohu) هستند؛ قلمرویی با نورهای نیرومند که پیش از عالم سامان یافته تیکون (Tikkun) بود، عالمی که نفیس الهی، یعنی «پادشاهان اسرائیل»، به آن تعلق دارد. ظرفهای عالم תהו تاب نورهایش را نداشتند و شکستند؛ از همین روست که عبارت «فرمانروایی کرد و مرد» تکرار می شود. پس نیروهایی که ریشه در آن دارند، بسیار فرو افتادند، هرچند سرچشمه آنها بسیار والاتر از نفیس الهی است.

6 ولזאת גם כמו שנפלו למטה יש להם תגבורת על נפש האלקית מפני ששרשם הוא מבחי' מלוכה שהוא בחי' התנשאות כו'.

بنابراین، حتی پس از آنکه به فرود افتاده اند، بر نفیس الهی (نפש האלקית, Nefesh Elohis) چیرگی دارند؛ زیرا ریشه شان از مرتبة فرمانروایی است، که مرتبة خودبزرگانگی است و مانند آن.

از آنجا که ریشه نفیس حیوانی در پادشاهان תהו (Tohu) است، حتی در حالت سقوط کرده اش نیز نیروی چیرگی بر نפש האלקית را دارد. ریشه آن «فرمانروایی» است، و خصلت پادشاه خودبزرگانگی است؛ از این رو، نفیس حیوانی منیتی پرزور دارد.

וגם האדם מקבל חיות מבחי' בהמות ומאכלים وבלעדם אינו יכול לחיות משא"כ המאכלים אינם צריכים אל האדם.

همچنین، انسان نیروی حیات را از مرتبة حیوانات و خوراکیها دریافت می کند و بدون آنها نمی تواند زندگی کند، حال آنکه خوراکیها به انسان نیاز ندارند.

نشانه دوم ریشه برتر این است: انسان، که برترین آفریده است، حیات خود را از حیوانات و خوراک می گیرد و بدون آنها نمی تواند زندگی کند، حال آنکه آنها به او نیاز ندارند. وابستگی مرتبة بالاتر به مرتبة پایین تر نشان می دهد که مرتبة پایین تر منشأ والاتری دارد.

7 וכל זה מפני שבשרש שרשם למעלה הם גבוהים הרבה מבחי' הנשמות ולזאת ע"י ירידת והתלבשות נפש האלקית בנפש

تمام این امور از آن روست که در ریشه ریشه خود، در بالا، بسیار والاتر از مرتبة نفوس اند. از این رو، به واسطه نزول و پوشیده شدن نفیس الهی (نפש האלקית, Nefesh Elohis) در

آلتر ربه این اصل را بازمی گوید: در ریشه ریشه خود، این قوا بسیار والاتر از نفوس اند. به همین دلیل، نفیس الهی ناگزیر بود فرود آید و به طور خاص در نفیس حیوانی پوشیده شود.

הבהמית דוקא לעסוק בטרדות ומחשבות הפרנסה בענינים גשמיים שהם הנקראים מים רבים הנ"ל יכולה לבא לבחי' אהבת בכל מאדך.

נפיש حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) به طور خاص و با مشغول شدن به دغدغه‌ها و اندیشه‌های معاش در امور جسمانی — که همان «آب‌های بسیار» یادشده‌اند — می‌تواند به مرتبهٔ عشق «با همهٔ توانت» برسد،

نفس الهی با کارکردن از طریق نفس حیوانی و درگیر شدن با نگرانی‌های معاش، یعنی «آب‌های بسیار»، می‌تواند به عشق «با همهٔ توانت» برسد.

שהוא בלי גבול כנ"ל שהיא מדרגה היותר גבוה מהיותה קודם ירידתה בגוף שהיתה רק נהנית מזיו השכינה כו'.

که بی‌حدومرز است، چنان‌که پیش‌تر گفته شد؛ و این مرتبه از مرتبه‌ای بالاتر است که [داشت] پیش از نزولش به بدن، آن‌گاه که تنها از پرتو حضور الهی (שכינה, Shechinah) لذت می‌برد و جز آن.

این عشق بی‌حدومرز از حالتی که نفس پیش از آمدن به بدن از آن برخوردار بود، والاتر است؛ آن زمان که تنها از پرتو الهی لذت می‌برد.

והיינו ע"י אתכפיי' [אתכפייא] ואתהפכא חשוכא דוקא שהוא בחי' יתרון האור שמתוך החשך כנ"ל. לפי ששרשם למעלה גבוה ממדרגת נפש האלקית כנ"ל רק שנפל למטה כמ"ש וימלך וימת כו' וע"י אתכפייא נעשה תחה"מ [תחיית המתים]:

یعنی مشخصاً از راه **אתכפיי'** (iskafya; [فرونشاندن]) و **אתהפכא חשוכא** (is'hapcha chashocha; [دگرگون کردن تاریکی]); این همان مرتبهٔ برتری نوری است که از دل تاریکی پدید می‌آید، چنان‌که پیش‌تر گفته شد؛ زیرا ریشهٔ آنها در بالا، چنان‌که گفته شد، از مرتبهٔ نفس الهی والاتر است، اما آنها به پایین سقوط کرده‌اند، چنان‌که نوشته شده است: «و پادشاهی کرد و مرد» و جز آن؛ و به واسطهٔ **אתכפיי'**، رستاخیز مردگان تحقق می‌یابد.

این امر تنها از راه **אתכפיי'** و **אתהפכא חשוכא**، یعنی فرونشاندن و دگرگون کردن تاریکی، حاصل می‌شود. از آنجا که ریشهٔ نفس حیوانی والاتر است، فرونشاندن آن آن نور برتر را آشکار می‌سازد؛ و همین فرایند **אתכפיי'** سرانجام رستاخیز مردگان را به بار می‌آورد، هنگامی که خود بدن جسمانی نیز تعالی می‌یابد.

کشتی دعا

8 וזהו מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] **יפה שעה א' בתשובה ומע"ט** [ומעשים טובים] **בעוה"ז מכל חי**

העוה"ב [העולם הבא] **כנ"ל. ולזאת נקראו מים רבים הנ"ל מי נח לפי שנעשה**

و این است [معناي] گفتار حکیمان ما، که یادشان گرامی باد: «یک ساعت بازگشت (תשובה, teshuvah) و اعمال نیک در این دنیا از تمام زندگی جهان آینده بهتر است»، چنان که پیشتر گفته شد. از این رو، «آبهای بسیار» یادشده را «آبهای نوح (נח, Noach)» می نامند، زیرا پدید می آید

این مطلب، میهنای پیشتر نقل شده (Mishnah, משנה) را توضیح می دهد: یک ساعت بازگشت و اعمال نیک در این دنیا از جهان آینده فراتر است، زیرا تنها در اینجا تاریکی ای هست که می توان دگرگونش کرد. همچنین توضیح می دهد که چرا «آبهای بسیار» به نام نوح، به معنای «آرامش»، نامیده شده اند.

ע"י נייחא דרוחא שנעשה מהם תבת נח שהוא בחי' תיבות התפלה וכמ"ש בא אתה וכל ביתך אל התבה⁴⁴ כו'.

از رهگذر [آنها] آرامش روح (נייחא דרוחא, naycha d'rucha)، زیرا از آنها کشتی نوح (תבת נח, teivah) ساخته می شود؛ کشتی ای که مرتبه و آوازه های (תיבות, teivos) نماز است، چنان که نوشته شده است: «بیا، تو و همه اهل خانه ات، به کشتی»، و الی آخر.

از آبهای معاش، کشتی پدید می آید؛ تِیوا، که در عبری همچنین به معنای «واژه» است. کشتی همان واژه های نماز است؛ ندای ה' به نوح برای ورود به کشتی همراه با اهل خانه اش، فراخوانی است برای اینکه به تمامی در واژه های نماز وارد شود؛ جایی که کشمکش های روزانه تعالی می یابند.

9 וזהו ויגברו המים⁴⁵ מאד כו' חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים⁴⁶ כו' שהוא בחי' תגבורת נפש

הבהמית על בחי' נפש האלקית בעסק הפרנסה ועניינים הגשמיים אך עי"ז נעשה אח"כ יתרון اور כו' כנ"ל.

و این [معناي] «و آبها بسیار چیره شدند» و غیره، «آبها پانزده ذراع بالا آمدند و چیره شدند» و غیره است: این همان مرتبه (בחינה, bechinah) چیرگی نفیس حیوانی (نפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) بر نفیس الهی (نפש האלקית, Nefesh Elohis) در اشتغال به کسب معاش و امور جسمانی است؛ اما از طریق همین، پس از آن فزونی نور پدید می آید و غیره، چنان که پیشتر گفته شد.

آیات، آبهای طوفان را وصف می کنند که بالا آمدند و پانزده ذراع از کوهها فراتر رفتند. آدمو"ר הזקן این را به چیرگی موقت نفیس حیوانی بر نفیس الهی تعبیر می کند، هنگامی که انسان در کار و کسب غرق است؛ اما همین چیرگی است که بعداً نور افزون تری در دعا پدید می آورد.

10 וזהו ותלך התבה על פני המים⁴⁷ דוקא ותرم התבה⁴⁸ כו' שע"י המים דוקא מתעלות תיבות התפלה ועולה למעלה מעלה כנ"ל.

و این معنای «کشتی بر روی سطح آبها حرکت کرد» است - به خصوص - «و کشتی بالا برده شد» و الی آخر: به واسطه آبها، به خصوص، واژه‌های دعا (תיבות، teivos) تعالی می‌یابند و پیوسته بالاتر و بالاتر می‌روند، چنان‌که پیش‌تر گفته شد.

«کشتی بر روی سطح آبها حرکت کرد»، و این خود آبها بودند که کشتی را به بلندی بردند. به همین ترتیب، واژه‌های دعا دقیقاً به واسطه «آب‌های» روزی که با دشواری‌های مادی همراه است بالا برده می‌شوند و به والاترین مراتب می‌رسند.

וזהו טעות הבעלי עסקים שבדעתם שאין יכולי [יכולת] להתפלל כ"כ [כל כך] כמו היושבי אוהלים כי אדרבה נהפוך הוא שהם יכולים להתפלל יותר כי יתרון האור הוא מתוך החשך דוקא כו'.

و این خطای اهل کسب‌وکار است که گمان می‌کنند نمی‌توانند به اندازه کسانی که در خیمه‌ها سکونت دارند دعا کنند؛ حال آنکه، برعکس، درست عکس این است: آنان می‌توانند بیشتر دعا کنند، زیرا برتری نور به خصوص از دل تاریکی پدید می‌آید و الی آخر.

نتیجه عملی این است: کسانی که به کسب‌وکار مشغول‌اند، اغلب می‌پندارند که نمی‌توانند به خوبی عالمان تمام‌وقت دعا کنند؛ همان «ساکنان خیمه‌ها» مطالعه. آلتز ربه می‌گوید درست برعکس است: دعای آنان می‌تواند به مراتب بالاتری برسد، زیرا نورشان از دل تاریکی پدید می‌آید.

بخش 6 • 11

שבת فروتر

11 וזהו שנק' מי נח ניחא דרוחא שהוא בחי' השבת כמ"ש כי בו שבת מכל מלאכתו⁴⁹ כו'.

از همین‌رو، آب‌های نوح (Noach, נח) را «آرامش روح» (ניחא דרוחא, naycha d'rucha) می‌نامند؛ این همان مرتبه شبات (שבת, Shabbos) است، چنان‌که نوشته شده است: «زیرا در آن، از همه کار خویش بازایستاد» و الی آخر.

اکنون آدمی⁵⁰ را توضیح می‌دهد که چرا «آرامش» نوح همان شبات است. توراه می‌گوید که ה' در روز هفتم «از همه کار خویش بازایستاد»؛ و بازایستادن از کار آفرینش همان چیزی است که شبات هست.

שבוי' ימי המעשה הוא בחי' התפשטות והמשכת מלכותו ית' למטה כמו ביום הראשון נאמר ויאמר אלקים⁵⁰ יהי אור כו'

زیرا شش روز کار، مرتبه گسترش و فروفرستادن فرمانروایی (מלכות, Malchus) او، که متبارک است، به پایین است؛ چنان‌که در روز نخست گفته شد: «و اלקים گفت: «روشنایی باشد»» و الی آخر،

در طول شش روز آفرینش، فرمانروایی خلاقانه⁵¹ گسترش یافت و به پایین، به عوالم و مخلوقات هرچه بیشتری، فرود آمد؛ هر روز با گفتاری تازه آغاز شد و نخستین آن «روشنایی باشد» بود.

יהי רקיע⁵¹ תדשא הארץ דשא⁵² כו' שנקראים ימי המעשה ובשבת הוא בחי' שביתה ממלאכה ונייחא דרוחא שהוא עליית העולמות למעלה כאדם השובת ונח ממלאכתו.

«سپهر باشد»، «زمین گیاه برویاند» و الی آخر؛ اینها روزهای کار نامیده می‌شوند. اما در شبات، مرتبة بازایستادن از کار و آرامش روح، یعنی صعود عوالم به بالا، وجود دارد؛ مانند انسانی که از کار خویش بازمی‌ایستد و استراحت می‌کند.

گفتارهای بعدی، درباره سِپهر و رویش گیاهان، این جریان رو به بیرون را ادامه دادند؛ ازاین‌رو آن روزها «روزهای کار» نامیده می‌شوند. در شبات، جریان وارونه می‌شود: عوالم دوباره به‌سوی سرچشمه خود صعود می‌کنند؛ درست مانند انسانی که کار را متوقف می‌کند، از مشغولیت‌هایش دست می‌کشد و استراحت می‌کند.

כמו"כ [כמו כן] הוא בחי' שרדת⁵³ ועסק הפרנסה בענינים גשמיים שנק' מים רבים כשמתהפכים ועולים אח"כ בבחי' אלקות ע"י התפלה כנ"ל נק' בחי' זו בחי' נייחא דרוחא

همین‌طور است مرتبة گرفتاری و اشتغال به کسب روزی در امور جسمانی که «آب‌های بسیار» نامیده می‌شوند: هنگامی که این امور دگرگون می‌شوند و سپس به‌واسطه دعا، چنان‌که پیش‌تر گفته شد، به مرتبة الوهیت صعود می‌کنند، این مرتبه «آرامش روح» نامیده می‌شود.

همین‌الگو در هفته انسان نیز رخ می‌دهد. روزی که در فشار کسب‌وکار می‌گذرد، «کار» رو به بیرون است؛ هنگامی که این مشغولیت‌ها به‌واسطه دعا دگرگون می‌شوند و به الوهیت بالا برده می‌شوند، حاصل آن آرامش روح است.

שהוא בחי' שבת כנ"ל כידוע שכל תפלה מו' ימי המעשה היא הארה מבחי' שבת^{54, 55} כנ"ל. אך כל זה הוא שבת תתאה.

و این همان مرتبة شبات است، چنان‌که پیش‌تر گفته شد؛ همان‌طور که معلوم است، هر دعای روزهای شش‌گانه هفته پرتوی از مرتبة شبات است، چنان‌که پیش‌تر گفته شد. اما همه اینها شبات فروتر است.

ازاین‌رو دعای روزهای هفته گونه‌ای از شبات است: هر دعای روزهای هفته پرتوی از شبات، یعنی صعود عوالم، را در خود دارد. اما **אדמו"ר הזקן** می‌افزاید که همه اینها فقط «شبات فروتر» است؛ آرامشی که پس از رنج و کوشش می‌آید، در برابر شبات برتری که اکنون معرفی می‌کند.

شبّات برتر

12 ויש עוד בחי' שבת עילאה שהוא מה שיהיה לעתיד שנקרא יום שכולו שבת.⁵⁶ וזהו אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ.⁵⁷

و مرتبه‌ای دیگر از شبّات برتر هست؛ آنچه در آینده خواهد بود و «روزی که سراسر شبّات است» نامیده می‌شود. و این [معنای] «سوگند خوردم که آب‌های نوح (نח) دیگر از زمین نگذرد» است.

فراتر از شبّات هفتگی، «شبّات برتر» قرار دارد: دورانِ ماشیح که در **משנה (משנה)** «روزی که سراسر شبّات است» نامیده شده است. اکنون **אדמו"ר הזקן** به آیه اشعیا دربارهٔ سوگند **ה'** بازمی‌گردد که دیگر «آب‌های نوح» را نخواهد آورد.

כי הנה אף שהם באו לטהר אך לא בכל זמן צריך טהרה כ"כ [כל כך]. כן נשבעתי מקצף עליך ומגער בך. زیرا هرچند آن‌ها برای تطهیر آمدند، اما تطهیر در هر زمانی تا این اندازه لازم نیست. «پس سوگند خوردم که بر تو خشم نگیرم و تو را سرزنش نکنم.»

آن آب‌ها وسیلهٔ تطهیر بودند، اما تطهیر برای همیشه لازم نیست. در آینده، هنگامی که جهان پالوده شود، دیگر «آب‌های» بندگی و اشتغال لازم نخواهد بود؛ از این رو **ה'** سوگند می‌خورد که دیگر بر اسرائیل خشم نگیرد و آن را سرزنش نکند.

כי הנה אף שמבואר למעלה⁵⁸ שע"י בחי' מים רבים הנ"ל נעשה יתרון اور כו'. שהוא בחי' אהבת בכל מאדך כנ"ל.

زیرا هرچند پیش‌تر توضیح داده شد که به واسطهٔ مرتبهٔ «آب‌های بسیار» که در بالا یاد شد، برتری نور پدید می‌آید و جز آن؛ و این همان مرتبهٔ عشق «با تمام توان» است، چنان‌که پیش‌تر گفته شد،

אדמו"ר הזקן به آنچه نشان داده است اشاره می‌کند: «آب‌های بسیار» برتری نور از دل تاریکی را پدید می‌آورند؛ یعنی عشق بی‌حدومرز «با تمام توان».

עכ"ז [עם כל זה] יש עוד בחי' אהבה רבה הבאה מלמעלה שהיא למעלה מעלה אף מבחי' האהבה שבאה ע"י מים רבים הנ"ל.

با این همه، مرتبهٔ دیگری نیز از عشق وجود دارد: عشق عظیم (**אהבה רבה**, ahavah rabbah) که از بالا می‌آید و بسیار، بالاتر از مرتبهٔ عشق است که به واسطهٔ «آب‌های بسیار» یاد شده پدید می‌آید.

با این حال، عشق والاتر نیز هست: «عشق عظیم» (**אהבה רבה**, ahavah rabbah) که نه از کوشش انسان در پایین پدید می‌آید، بلکه از بالا عطا می‌شود. این عشق حتی از عشقی که از کشمکش با «آب‌های بسیار» زاده می‌شود نیز والاتر است.

והוא מ"ש וימינו תחבקני⁵⁹ כו'. ובחי' האהבה זו יתגלה לעתיד. וכמ"ש (ישעי' [ישעיה] נד) כי ההרים ימוש והגבעות תמוטינה וחסדי⁶⁰ מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט כו'.

این همان چیزی است که نوشته شده است: «و دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد» و جز آن. این مرتبه عشق در آینده آشکار خواهد شد، چنان‌که نوشته شده است (ישעיהو 54): «زیرا کوه‌ها از جا کنده خواهند شد و تپه‌ها به لرزه درخواهند آمد، اما مهر من از تو جدا نخواهد شد و پیمان صلح من از میان نخواهد رفت» و جز آن.

در Shir HaShirim (שיר השירים) از آن با عبارت «دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد» یاد می‌شود: دست راست، مهر (חסד, Chesed) است؛ مهر ה' که به ابتکار خود او جان را در آغوش می‌گیرد. این عشق در آینده آشکار خواهد شد؛ چنان‌که اشعیا وعده می‌دهد حتی اگر کوه‌ها از جا کنده شوند، مهر ה' از میان نخواهد رفت.

שהוא בחי' חסד עליון ואה"ר [ואהבה רבה] הבאה מלמעלה להיות וימינו תחבקני (ויזהו) (שם נב) וגבה מאד⁶¹ שבחי' בכל מאדך יהיה מבחי' גבוה יותר כו'.⁶²

این مرتبه حסد عالی و عشق عظیمی است که از بالا می‌آید، تا «دست راستش مرا در آغوش گیرد». (و این [معنای]) (همان‌جا، 52) «و بسیار (مאד, me'od) بلند خواهد بود» است: مرتبه «با تمام توانت (מאדך, me'odecha)» از مرتبه‌ای باز هم والاتر خواهد بود و جز آن:

این همان حסד عالی، یعنی عشق عظیمی است که از بالا می‌آید. افزوده داخل کרוشه، سخن اشعیا درباره آن بنده که «بسیار (me'od) بلند خواهد بود» را چنین می‌خواند: در آینده، خود عشق «با تمام توانت (me'odecha)» از مرتبه‌ای باز هم والاتر خواهد آمد؛ در نتیجه، بهره‌ای که از «آب‌ها» حاصل می‌شود، به واسطه عطای بالا ارتقا خواهد یافت.

در کار بندگی

کسی که روز خود را به کسب و کار می‌گذراند، نباید گمان کند که دعایش ناگزیر از دعای یک عالم تورا ضعیف‌تر است. پس از روزی در میان «آب‌های بسیار»، در دعا بیندیشد که هرچه در پایین است از بالا دریافت می‌کند، تا آنجا که همه‌چیز به فرمانروایی ה' وابسته است؛ فرمانروایی‌ای که خود تنها پرتوی از ذات اوست. آن‌گاه همان تاریکی روز سرچشمه عشقی نیرومندتر و بی‌حد می‌شود و دعای او به مرتبه‌ای بالاتر برمی‌خیزد.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا آد מו"ר הזקן می‌گوید نگرانی‌های معاش نمی‌توانند عشق نفس را خاموش کنند، و چگونه ممکن است آن را از مرتبه‌ای که نفس پیش از نزولش داشت، بالاتر ببرند؟
2. درک طوفان به‌عنوان وسیله تطهیر، نه صرفاً مجازات، چگونه می‌تواند برداشت انسان را از فشارهای تأمین معاش دگرگون کند؟
3. در این معمّر چه پیوندی میان نام نوح، یعنی آرامش، شبات و دعا وجود دارد؟
4. چرا عشقی که «از دل تاریکی» پدید می‌آید از عشقی که هرگز با تاریکی روبه‌رو نشده برتر است، و ریشه برتر نفس حیوانی چه ارتباطی با این امر دارد؟
5. عشق «با تمام توان» چه تفاوتی با «عشق بزرگ از بالا» دارد که در آینده آشکار خواهد شد؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 مים רבים

این یادداشت، نسخه‌ای ابتدایی از همین مقاله را معرفی می‌کند که R. **מינס** Reizes آن را ثبت کرده و عنوانش می‌گوید در پاراشای نوح در Shklov, به تاریخ 5568 (1807), ایراد شده است. این نسخه امکان مقایسه عبارت‌پردازی ثبت‌شده در نخستین یادداشت‌برداری را فراهم می‌کند؛ یادداشت‌های بعدی به اختلاف‌قرائت‌های آن اشاره دارند.

یادداشت کھوت

משנת תקס"ח. הנחת הר"פ בסה"מ הנחות הר"פ ע' סט בכותרת "פ' נח שקלאב". והביאור שם ע' נח. ראה ברשימת המאמרים דשנת תקס"ח במאמרי אדה"ז תקס"ח כרך ב ע' התקפה הערה 2. הגהות וביאור באוה"ת בראשית כרך ג תרט, א (מלקו"ת לג"פ עם שינויים, ושם נדפס המאמר עם הגהות). ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. לכללות מאמר זה ראה: ד"ה אלה תולדות נח — מאמרי אדה"א בראשית ע' ק. ד"ה מים רבים תשל"ח (נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 276). ד"ה כה אמר ה' השמים כסאי תשמי"א. ראה גם ד"ה כי ידעתיו תשל"ו. בד"ה אשריכם ישראל תרל"ט ח"ב ע' תקדנ נתבארו כמה ענינים מהמאמר. בבוך 1110 נמצא הגה"ה לתו"א שנכתב בגוכתי"ק כ"ק אדמו"ר הרי"צ זקוללה"ה: "בס"ד. יום ה' כ"ט תשרי תערי"ג. תו"א פ' נח ד"ה מים רבים. מים רבים דטרדות הפרנסה אינם מכבים האהבה מסותרת, והמבול בא לטהר את הארץ והם טרדת הפרנסה שמשעבדי את האדם, ועי"ז נעשה הנייחא, הוא העלי' וכמו טוב מאד הנה"ב ששרשו גבוה מהנה"א, ונעשה יתרון האור דטרדת הפרנסה מתעלי' ע"י התפלה, וגבהה עבוד' בעלי עסקים, חמש עשרה כו' גברו המים, ותרם התבה, דתיבת התפלה מתרוממים ע"י המים, הון ביתו הוא חכמת התו' ושעמי המצות בוז יביוז לו, אבל עצם המצות מעשיות שהם פנימיות רצונו ית' דנעוץ תחלתן בסופן דוקא, ועקימת שפתיו הוי מעשה". ע"כ.

2 מים רבים

معشوق در غزلِ غزل‌ها می‌گوید: «آب‌های بسیار نمی‌توانند عشق را خاموش کنند و رودها نیز نمی‌توانند آن را بشویند؛ اگر کسی همه دارایی خانه‌اش را در برابر عشق بدهد، به‌کلی خوار شمرده خواهد شد.» در معنای ساده، عشق را نمی‌توان خرید و هر کس ثروتش را در برابر آن عرضه کند، خوار شمرده می‌شود (לו, «او را»). گفتار حسیدی بعدی (ماامר, maamar) واژه לו را به معنای «آن را» می‌خواند: خود عاشق است که ثروت را خوار می‌شمارد. این گفتار «آب‌های بسیار» را کنایه از دشواری‌های کسب معاش می‌داند.

Song of Songs 8:7 שיר השירים ח':ז

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה ונהרות לא ישַׁכְּפוּהָ אִישׁ אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָהּ בּוֹז יְבּוֹז לוֹ:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שה"ש ח, ז.

3 שרדות הפרנסה

ربی بر دقت عبارت «گرفتاری‌های معاش» تأکید می‌کند: ممکن است شخص گرفتار چنین دغدغه‌هایی باشد و این نشان می‌دهد که به‌درستی در دل نپذیرفته است که برکت **ה'** است که ثروت می‌آورد؛ بااین‌حال، حتی این

گرفتاری‌ها نیز نمی‌توانند، **ה'** ناکرده، عشقِ نهفته موجود در هر یهودی را خاموش کنند.

یادداشت کھوت

וזהו דיוק הלשון "שרדות הפרנסה" דהגם שהוא במצב שנמשך לו טרדות הפרנסה [שזה מראה אשר אינו מתבונן כדבעי אליב' דנפשי' שברכת הוי' היא תעשיר (דרמ"צ ז, א ואילך, קונטרס ומעיין מכ"ה פ"ג, ד"ה וידעת תרנ"ז)] מ"מ, הנה גם הטרדות לא יוכלו לכבות ח"ו את האהבה המוסתרת שבכ"א מישראל — ד"ה מים רבים תשל"ח (נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 276 ואילך). ראה תו"ח נח, ד ואילך. המשך מים רבים תרל"ו בתחלתו, ובפרק עה. במאמרי אדה"א בראשית ע' ק מאריך בזה שענין הכיבוי הוא כי הנשמה נקי אור שהוא בהתפעלות במוח או בלב כו', ועכשיו המים רבים מככים דהיינו טרדת הפרנסה מככים אור הנשמה שלא תתפעל לא במוח ולא בלב ואפי' בהתעוררו' תשובה וכמ"ש כי באו מים עד נפש ועד בכלל כו' ע"ש. ראה בשיחת ש"פ נח תשרי"ג בסעי' יד (מהנחה בלתי מוגה) מבאר השייכות בין דאגות הפרנסה למבול ומקוה.

4 שבעיני עוה"ז

اختلاف‌قرائت: نسخه ابتدایی این مقاله در اینجا می‌افزاید: «و آن‌ها مرتبه بندگی پادشاهی‌ها هستند»؛ بدین‌ترتیب «آب‌های بسیار» را به بندگی تبعید پیوند می‌دهد.

یادداشت کھوت

בהנחת הר"פ מוסיף: "והם בחי' שעבוד מלכיות".

5 האהבה המוסתרת שיש בכל נפש מישראל

טאניא (תניא) عشق پنهانی را که در قلب هر یهودی است، میراثی از پدران می‌داند؛ یادداشت Kehot برای این مفهوم به همان‌جا ارجاع می‌دهد.

Tanya, Likkutei Amarim 18:2–3 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"ח:ב-ג'

... מַמֶּשׁ, מַעֲמֵקָא דְלָבָא, בְּאַמֶּת לְאַמִּיתוֹ, בְּדַחִילוֹ וְדַחִימוֹ, שְׁהִיא "אַהֲבָה מְסוּתֶרֶת" שְׂבָלָב קָלָלוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא יְרוּשָׁה לְנוּ מְאַבְוֶתִינוּ. יֵקָן שְׁצִירֵי דְלָבָא וְלַהֲקָדִים תַּחֲלֵה בְּאֵר הַיֶּסֶב, שְׂרָשׁ אַהֲבָה זוֹ, וְעִנְיָנֶיהָ, וְאִידֵי הִיא יְרוּשָׁה לְנוּ, וְאִידֵי נִכְלָל בָּהּ גַּם דַּחִילוֹ.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ראה תניא פ"ח-י"ט, וראה גם באוה"ת שה"ש ע' ס ואילך.

6 רשפי' רשפי אש

آیه بلافاصله پیش از آن می‌گوید: شراره‌های عشق «شراره‌های آتش‌اند، شعله‌ای از **ה'**». آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) «شعله **ה'**» را نفس الهی (نפש האלקית, Nefesh Elohis) می‌داند: آتشی که از بالا می‌آید.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שִׁימֵנִי כַחֲתָם עַל־לֶבָבְךָ כַחֲתָם עַל־זִרְעוֹךָ כִּי־עֲזָה כִּמּוֹת אַהֲבָה קָשָׁה כִּשְׂאוֹל קִנְיָה רִשְׁפִּיהָ רִשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֶהֲבָתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שה"ש ח, ו.

מבעל המחבר כלי יקר עה"ת.

13 נח הוא נייחא דרוחא

זוהר (זוהר), چنانکه در یادداشت کھوت نقل شده، نام نوح را به معنای «آرامش» (נייחא, naycha) تفسیر می‌کند؛ آرامش روحی‌ای که مامار بر آن بنا می‌شود.

Zohar I, 60a זח"א ס, א

یادداشت کھوت

ראה זח"א ס, א. אוה"ת במדבר ע' רס. ובלקוטי שיחות ח"א פ' נח ע' 4.

14 וישבות ביום השביעי

«و در روز هفتم از همه کارهای خود بازایستاد.» آدمو"ר הוקן از این آیه نشان می‌دهد که نوح، یعنی آرامش، همان مفهوم שבת (Shabbos)، یعنی بازایستادن، است.

Genesis 2:2 בראשית ב'ב'

ונכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבות ביום השביעי מקל-מלאכתו אשר עשה:

And on the seventh day G-d finished His work which He had made; and He rested on the seventh day from all His work which He had made

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית ב, ב. رאה אוה"ת נח סט, א שמציין לזח"א מז, ב "וישבות דא יסודא דעלמא, והיינו יחד זוי"נ שזהו הנייחא והענג" ע"ש.

15 וישבת ביום השביעי

اور هتורה (اور התורה), بنا بر یادداشت کھوت، این عبارت را نقل می‌کند: «ویשבות» به יסוד (Yesod) جهان اشاره دارد؛ به پیوند صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'air Anpin) و بعد مؤنت / فرمانروایی (נוקבא, Nukva), که «آرامش و لذت» שבת است.

Zohar, Bereshit 75:178-77:188 ספר זוהר, בראשית ע"ה:קע"ח-

ע"ז:קפ"ח

The words "on the seventh day" are used here three times, viz. "and G-d finished on the seventh day", "and he rested on the seventh day", and "and G-d blessed the seventh day". The "seventh day" in the first of these quotations is the Oral Torah, because with this seventh day the world was completed, as we have said

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

16 ותרגמו ונח ביומא שביעאה

اونکلوس (اونקלוס) «بازایستاد» را «ונח (venach)» ترجمه می‌کند، یعنی «آرام گرفت»؛ او از همان ریشه‌ای استفاده می‌کند که در نام نوح هست. بدین ترتیب، این نام با آرامش שבת پیوند می‌یابد.

Onkelos Genesis 2:2 תרגום اونکلوس על בראשית ב'ב'

ושיצו יי ביומא שביעאה עבדמה די עבד ונח ביומא שביעאה מקל עבדמה די עבד:

Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC)

17 נח ב"פ

«اینهاست نسل‌های نوح؛ نوح مردی درستکار بود...» نام او دو بار پیاپی آمده است و می‌دراش این تکرار را تفسیر می‌کند.

Genesis 6:9 בראשית ו'ט'

אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדורתיو אתי-האלקים התהלך-נח:

7 שלהבת י-ה . . הבאה מלמעלה

ربی به شیر شیریں ربه بر این آیه و نیز به شرح Maharzu در همان‌جا اشاره می‌کند؛ آن میدراش شعله ه' را آتشی از بالاست که آب نمی‌تواند خاموشش کند. این مطلب از خوانش شعله به‌مثابه آتشی که «از بالا می‌آید» پشتیبانی می‌کند.

یادداشت کھوت

ראה גם שהש"ר עה"פ (בסופו): שלהבת י-ה . . כאש של מעלה . . ולא המים מכבין לאש, וראה בפירושו מהר"ז שם — לקו"ש ח"כ ע' 277 הערה 24. בענין אהבה מסותרת ראה בד"ה ועשית ציץ — תרנ"א ע' קמא.

2 بند

8 یادداشت Kehot برای این عبارت به Song of Songs 8:7 ارجاع می‌دهد.

Song of Songs 8:7 شیر شیریں ح'ז'

מים רבים לא יוכלו לכבות את-האהבה ונהרות לא ישטפוה אם-יתן איש את-כל-הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו:

Many waters cannot quench love, Neither can the floods drown it; If a man would give all the substance of his house for love, He would utterly be contemned

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 להגיע למדרגה היותר גבוה מקודם שירדה לעוה"ז

در قرائتی دیگر، متن اولیه چنین ادامه می‌یابد: «تا به مرتبه‌ای بالاتر برسد؛ زیرا «آب‌های بسیار» یادشده در بالا، که مرتبه بندگی پادشاهی‌ها هستند، «آب‌های نوح (نوح, Noach)» نامیده می‌شوند.» بدین ترتیب، از همان آغاز، «آب‌های بسیار» را به بندگی دوران تبعید پیوند می‌دهد.

یادداشت کھوت

בהנחת הר"פ: להגיע למדרגה היותר גבוה כי מים רבים הנ"ל שהוא בחי' שעבוד מלכות נק' מי נח.

3 بند

10 והנה בחי' מים רבים

از اینجا به بعد، این مامار در اور هاتورا نقل می‌شود؛ תסמח (הצמח צדק) آن را می‌آورد و بر مبنای آن بسط می‌دهد.

یادداشت کھوت

מכאן מובא באוה"ת בראשית כרך ג תרכב, א.

11 ה' وعده‌اش به اسرائیل را با سوگندش پس از طوفان مقایسه می‌کند: همان‌گونه که «آب‌های نوح (נח)» دیگر هرگز زمین را نخواهند پوشاند، او نیز بار دیگر بر اسرائیل خشمگین نخواهد شد. این مامار (maamar) «آب‌های نوح» را نامی برای «آب‌های بسیار» روزی و معاش می‌گیرد.

Isaiah 54:9 ישעיהו נ"ד:ט'

כי-ימי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מיי-נח עוד עלי-הארץ כן נשבעתי מקצף עליך ומגער-ך:

For this is as the waters of Noah unto Me; for as I have sworn that the waters of Noah should no more go over the earth, so have I sworn that I would not be wroth with thee, nor rebuke thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 עיין בספר עיר גיבורים

متن خود به این کتاب ارجاع می‌دهد؛ یادداشت، نویسنده آن را نویسنده شرح تورا به نام کلی یاکار معرفی می‌کند، احتمالاً به‌سبب پرداختن آن به «آب‌های نوح».

یادداشت کھوت

These are the generations of Noah. Noah was in his generations a man righteous and wholehearted; Noah walked with G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 ניחא דעילאי

מידאש «نوح، نوح» را آرامش برای موجودات برتر و آرامش برای موجودات فرودین تفسیر می‌کند. آدمو"ר הזקן این را بر שבת فرودین و שבת برین تطبیق می‌دهد.

Bereshit Rabbah 30:4 בראשית רבה ל':ד'

«אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ" א"ר אבא בר כהנא כל מי שנכפל שמו יש לו בעולם הזה ויש לו בעולם הבא אתיבון ליה והמתיב (בראשית יא, כו): "תֵּרַח תֵּרַח" א"כ יש לו חלק בעולם הזה ולעולם הבא א"ל אף היא לא תברא דא"ר יודן בשם רבי אבא בר כהנא (בראשית טו, טו): "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום" בשרו שיש לאביו חלק בעוה"ב "תקבר בשיבה טובה" בשרו שישמעאל עושה תשובה:

These are the offspring of Noah; Noah – Rabbi Abba bar Kahana said: Anyone whose name is written twice in succession has a [double] share – in this world and in the World to Come. They raised an objection to him: But is it not written: "Teraḥ Teraḥ"? (Genesis 11:27). If so, he has a share in this world and in the World to Come! He said to them: This, too, is not a contradiction, as Rabbi Yudan said in the name of ... Rabbi Abba bar Kahana: [When G-d told

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشت کھوت

ב"ר ל, ד.

19 יום שכולו שבת

משנא (משנה) آیتند مسیحایی را «روزی که سراسر سבת و آرامش برای زندگی ابدی است» می‌نامد: **آدمو"ר הזקן** آن را با **שבת** برین یکی می‌داند، که در پایان **מאמר** توضیح داده خواهد شد.

Mishnah Tamid 7:4 משנה תמיד ז':ד'

... בִּשְׁשֵׁי הָיוּ אוֹמְרִים (שם צג), ה' מֶלֶךְ גָּאוֹת לְבָשׁ וְגו'. בִּשְׁבַת הָיוּ אוֹמְרִים (שם צב), מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לַעֲתִיד לְבֹא, לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שָׁבַת מְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

The following are the psalms that were chanted in the Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say: "Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in ... the midst of the judges he

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

20 המבול בא לטהר את הארץ

תלמוד بحث می‌کند که آیا طوفان بر سرزمین اسرائیل نیز فرود آمد یا نه؛ و به توصیف حزقیال از آن به‌عنوان «سرزمینی که در روز خشم با باران پاک نمی‌شود» استناد می‌کند؛ عبارتی که دلالت دارد آب‌های طوفان زمین را پاک

کردند. یادداشت کھوت این را مأخذی می‌آورد برای اینکه طوفان برای تطهیر آمد.

Zevachim 113a:10-11 זבחים קי"ג א:י"א

אָמַר מֶר, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן: וְהֵלֵא כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּדוֹקָה הָיָא. בְּמֵאֵי קְמִיפְלָגִי? מֶר סָבַר: יָרַד מִבּוֹל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְמֶר סָבַר: לֹא יָרַד. אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר רַבְּחִי, וְשִׁנְיָהּ מִקְרָא אָמַר דְּרָשׁוּ: "כֵּן אָדָם אָמַר לֵה אֶת אֶרֶץ לֹא מִטְהַרָּה הָיָא לֹא גָשְׁמָה בְּיוֹם זַעַם".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

זבחים קיג, א. ראה בתו"ח נט, ב, ובאוה"ת בראשית תרכד, א. בסה"מ תרכ"ז ע' ז. ובסה"מ תרל"ט ח"ב ע' תקד. בסה"מ תרמ"ה (נדפס בסה"מ ליקוט ח"ב ע' כט) מוסיף: לא כמו שסוברים העולם שהמבול ה' רק בכדי להאביד החוטאים דאם רק זה ה' הכוונה בלבד הרי הקב"ה שהוא כל יכול ה' יכול להאבידם ברגע אחד, ע"ש. ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 26. וראה לקו"ש ח"ל ע' 16 ואילך, וראה שם בהמצוין בהערה 9.

21 כי מלאה הארץ חמס

ה' בה נוח (נח) می‌گوید که جهان را نابود خواهد کرد، «زیرا زمین از خشونت پر شده است». **מאמר** (maamar) این را چنین می‌خواند که خود زمین نیازمند پاک‌سازی بود.

Genesis 6:13 בראשית ו':י"ג

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל-בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת-הָאָרֶץ:

And G-d said unto Noah: 'The end of all flesh is come before Me; for the earth is filled with violence through them; and, behold, I will destroy them with the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית ו, יג.

22 והי' נצרך לטהרה ולזאת בא המבול

מאמר دیگری از آلتز ربه دربارهٔ اینکه چرا زمین به پاک‌شدن نیاز داشت و طوفان آمد.

یادداشت کھوت

ראה במאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' ס. אוה"ת במדבר ע' רס. ובמאמרי אדה"א בראשית ע' קא "שכל הרע שבני אדם עושין ואפ"י הרע של חיות ובהמות הכל הוא בארץ. . ובמבול נלקח הרע מן הארץ ע"י רחיצה במים".

23 כדוגמת המקוה מ' סאה

تسماح تسدک اشکالی مطرح می‌کند: میدراش‌ها طوفان را با «چهل ضربه» مقایسه می‌کنند که مجازات است، نه میکوه. او احتمال می‌دهد که این امر به شیوهٔ «چه کسی می‌تواند پاک را از ناپاک بیرون آورد» باشد.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ת בראשית ח"ג תרכד, א שצ"ע לפי המדרשים דהמבול כענין ארבעים יכנו, ומתריך שאפשר לומר שזהו ע"ד מי יתן טהור מטמא, ע"ש. לקו"ש ח"א ע' 4.

24

«آب پاک بر شما خواهم پاشید و پاک خواهید شد.» این آیه نشان می‌دهد که آب وسیلهٔ ה' برای تطهیر است؛ و **מאמר** این را بر طوفان منطبق می‌سازد.

Ezekiel 36:25 יחזקאל ל"ו:כ"ה

וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם וְשִׁחַרְרִים וְשִׁחַרְתֶּם מְכַל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִקְלָגִילֹלֵיכֶם אֶסְהֶר אֶתְכֶם:

And I will sprinkle clean water upon you, and ye shall be clean; from all your uncleannesses, and from all your idols,

.will I cleanse you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 וכמארז"ל שבחר לו א"א שעבוד

מדרש (מדרש, Midrash) نقل می‌کند که دوزخ (גיהنم, Gehinnom) و فرودستی در برابر حکومت‌ها را به ابراهیم (آברהם) نشان دادند، و او فرودستی را برای فرزندانش برگزید. آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) آن بندگی را با بار تأمین معاش برابر می‌گیرد.

Bereshit Rabbah 44:21 בראשית רבה מ"ד:כ"א

יادداشت كهوت

ב"ר פמ"ד, כא.

26 וכמו שאמרו גבי אחר . . כמ"ש במ"א

پس از مرگ الیشع بن ابویاه (الیשע בן אבויה), معروف به آخر (آخر), گفته شد: «بهتر است که او داوری شود و به جهان آینده برسد.» مامار از این گفته بهره می‌گیرد تا نشان دهد که گذر از داوری راه رسیدن به پاداشی برتر است.

Chagigah 15b:3-4 חגיגה ט"ו ב:ג-ד'

כי נח נפשיה דאחר, אמרי: לא מידן לידיוניה, ולא לעלמא דאמי ליתי. לא מידן לידיוניה — משום דעסק באורייתא, ולא לעלמא דאמי ליתי — משום דחטא. אמר רבי מאיר: מושב דלדיוניה וליתי לעלמא דאמי. מתי אמות, ואעלה עשן מקברו. כי נח נפשיה דרבי מאיר סליק קוטרא מקבריה דאחר. אמר רבי יוחנן: גבורתא למיקלי רביה? חד הנה בינא ולא מצינו לאצוליה? אינקטיה ביד, מאן מרמי לקה מן. אמר: מתי אמות, ואכבה עשן מקברו. כי נח ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יادداشت كهوت

חגיגה טו, ב. ראה לקו"ת בשלח א, ד. בהר מא, ב ובכ"מ. וראה לקמן לב, ד. עג, ג.

بند 4

27 שעבוד אין הפי' . . כ"א לית

ربی (هربی) توضیح می‌دهد که مراد از بندگی، خود مشغولیت ذهنی است، نه امور مادی فی‌نفسه؛ شخص عقل و خردی را که ه' به او عطا کرده است، یعنی مرتبهٔ «آب»، در امور معاش به کار می‌گیرد، تا آنجا که خود در آن‌ها مستهلک می‌شود.

یادداشت كهوت

בד"ה כי ידעתיו תשל"ו מפרש "אלא הכוונה היא על ענין הטרדה שבזה, מה שהאדם מוטred בזה וכו', ולא על עצם הענינים הגשמיים, והטרדה הוא באופן שמשתמש בהשכל שנתן לו הקב"ה, בחי' מים, בעניני פרנסה, ועד שנעשה מוטred בזה" (מהנחת בלתי מוגה). להעיר מאזה"ת פ' שמיני ע' תפה "כי הנה אנו רואים שהשר הגשמי יותר יחפוץ וישתוקק בעול המסים בריבוי אחר ריבוי להכביד על ישראל כו' משא"כ בנכרי המתפרנס מקרקעו אינו חפץ כלל להגביר עליו כו'". וע"ש הטעם.

28

پایان رسالهٔ כתובות (כתובות) بارآوري فراطبيعي سرزمين اسرائيل و محصولاتش را در آینده و روزگارهای پیشین توصیف می‌کند؛ آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) به آن استناد می‌کند تا برکتی را بیان کند که در روزگار برپایی بیت همیقداش، نگرانی از تأمین معاش را ناشناخته ساخته بود.

Ketubot 111b:23 כתובות קי"א ב:כ"ג

אמר רבי יעקב בן דוסתאי: מלוד לאונו שלשה מילין, פעם אחת קדמתי בגוף והלקתי עד קרסולי דבדבש של תאינים. אמר ריש לקיש: לדידי חזי לי "זבת חלב ודבש" של צפורי, והוי שיתסר מילין אשיתסר מילין.

אמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי "זבת חלב ודבש" של קל ארץ ישראל,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

29 שלא ע"פ הטבע כלל כמ"ש בגמרא סוף מס' כתובות

یک روایت دیگر: در نسخهٔ پیاده‌شدهٔ نخستین، عبارت «و این نه از راه طبیعت بود، چنان‌که در گمارا، در پایان رسالهٔ **כתובות** آمده است» وجود ندارد.

یادداشت كهوت

בהנחת הר"פ ליתא.

بند 5

30 וכמארז"ל יפה שעה אחת . . מכל חיי העוה"ב

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

אבות פ"ד, משנה יז.

31 יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב

«یک ساعت بازگشت (תשובה, teshuvah) و کردارهای نیک در این جهان بهتر است از سراسر زندگی جهان آینده.» آلتز ربه (آدمو"ר הזקן) این را با برتری نوری توضیح می‌دهد که از دل تاریکی بیرون می‌آید.

Pirkei Avot 4:17 משנה אבות ד':י"ז

הוא היה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

32 שאין לך עשב מלמטה

מידراش, تفسیر ربانی (مדרش, Midrash) می‌آموزد که در پایین هیچ برگ علفی نیست مگر آنکه نیروی آسمانی گمارده‌شده (مזל, mazal) در آسمان بر آن می‌زند و می‌گوید: «رشد کن!» این گفتار حسیدی (مأמר, maamar) آن را نقطهٔ آغاز تأمل در دعا قرار می‌دهد.

Bereshit Rabbah 10:6 בראשית רבה י':ו'

בר סیرא אמר: אלוה העלה סמים מן הארץ, בהם הרופא מרפא את המכה, ובהם הרוקח מרקח את המרקחת. אמר רבי סימון: אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע, שמכה אותו ואומר לו גדל, הדא הוא דכתיב (שם לח): הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגו'. לשון שוטר (שם י). התקשר מעדנות כימה, או מושכות כסיל תפתח. רבי חנינא בר פפא ור' סימון אמר: כימה מעדנת את הפירות, וכסיל מושך בין קשר לקשר. הדא הוא דכתיב (שם): התוציא מזרות בעתו ועיש על בניה תנחם. רבי תנחום בר חיאי ...

Bar Sira said: G-d produced drugs from the earth with which the physician heals the wound, and with which the pharmacist mixes his compounds.38:4. Rabbi Simon said: There is not a single blade of grass that does not have a constellation in the firmament that strikes it and says to it: 'Grow.' That is what is written: "Do you know the rules of the heavens? Will you establish its dominion [mishtar] on earth?" (Job

37 צדיקים יושבים

در جهان آینده، «صالحان با تاج‌هایشان بر سر می‌نشینند و از فروغ حضور الهی (שכינה, Shechinah) لذت می‌برند.» آثر ربه این را صرفاً فروغ می‌خواند و آن را فروتر از چیزی می‌داند که عشق «با تمام توان خود» در پی آن است.

Berakhot 17a:12 ברכות י"ז א"י"ב

מְקַלָּא בְּפֻמִּיהָ דְּרַב: לֹא קַעֲוִלֵם הָזֶה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֶכְלִיה וְלֹא שְׁתִּיה וְלֹא פְרִיָה וְרִבְיָה וְלֹא מְשָׁא וּמִתָּן וְלֹא קְנָאָה וְלֹא שְׂנָאָה וְלֹא תַחֲרוּת, אֶלָּא צְדִיקִים יוֹשְׁבִין וְעֹשְׂרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִקְהִיִּם מִזִּין הַשְׁכִּינָה, שְׁנָאָמַר: "וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

It was a favourite saying of Rab : Not like this world is the world to come. In the world to come there is neither eating nor drinking; no procreation of children or business transactions; no envy or hatred or rivalry ; but the righteous sit enthroned, their crowns on their heads, and enjoy the lustre of the Shekinah; as it is said, "And they beheld G-d, and did eat and drink" (Exod. xxiv. ll)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ברכות יז, א.

38 לאשתאבא בגופא דמלכא

زوهار (زهار) از جذب شدن روح در پیکر پادشاه سخن می‌گوید. این مقاله حاسیدی (مأمور, maamar) از این تعبیر برای اشتیاق روح به جذب شدن در ذات خود ه' بهره می‌گیرد.

Zohar I, 217b זח"א ריז, ב

یادداشت کھوت

זח"א ריז, ב. راء לקו"ת בהר م, ا שמبאר ائچ הנשמה שהיא בחי' נברא יש ودבר בפני עצמו ווכל לאשתאבא. ع"ש. راء לקמן عا, ا.

39 בחילא יתיר

زوهار می‌گوید بازگشت‌کنندگان (בעלי תשובה, baalei teshuvah) با نیرویی بیشتر از پارسایان کامل به پادشاه نزدیک می‌شوند. آثر ربه (ادمو"ר הזקן) این را بر عشقی تطبیق می‌دهد که از دل تاریکی برمی‌خیزد.

Zohar I, 129b זח"א קנט, ב

یادداشت کھوت

זח"א קנט, ב. "פי' בחילא יתיר בכח גדול ועצום" — מאמרי אדה"א בראשית ע' קעב.

40 (טוב) מאד

«و ה' هر آنچه را ساخته بود دید، و اینک، بسیار نیکو بود.» تفسیر حکیمان از واژه «بسیار» به‌عنوان فرشته مرگ، بر این آیه استوار است.

Genesis 1:31 בראשית א':ל"א

וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי:

And G-d saw every thing that He had made, and, behold, it was very good. And there was evening and there was morn- ing, the sixth day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 טוב זה מלאך חיים . . מאד זה מה"מ

این گفته در مأمور کی تשא مستند شده است؛ مأمور ی که توضیح می‌دهد چگونه عشق و هیبت (אהבה وיראה, ahavah veyirah) از بالا امتداد

38:33). It is an expression of being in charge [shoter]. "Will ... you tie the chains of
Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar I, 251a זח"א رנא, א

Zohar II, 172b זח"ב קעב, ב

Chullin 40a:3-4 חולין מ' א:ג-ד'

אמר אביי לא קשיא הא דאמר להר הא דאמר לגדא דהר דיקא נמי דקתני דומיא דמיכאל שר הגדול ש"מ אמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבוצה לפני עבודת כוכבים כיון ששחט בה סימן אחד אסרה סבר לה כי הא דאמר עולא אמר ר' יוחנן אע"פ שאמרו המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

یادداشت کھوت

ב"ר פ"י, ו. זח"א رנא, א. זח"ב קעב, ב. לקמן עא, א. ועוד. וראה במאמרי אדה"א בראשית ח"א ע' סו שאף בדומם והביא ראה מגמרא חולין מ, א לגדא דהר . . כי נפל מזל אותו החר ע"ש. וראה גם במאמרי אדה"א על מארז"ל ע' קלה. אדה"א דברים כרך ג ע' תתמח שהמזל מקבל מהעליון הימנו כי גבורה מעל גבורה ע"ש. וע' תתעו ד"ה ויהי ביום השמיני תש"כ.

33 שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה

زوهار (زهار) که در یادداشت کھوت به آن استناد شده، به همین ترتیب می‌آموزد که هر چیز روینده در پایین، نیرویی دارد که در بالا بر آن گمارده شده است.

Zohar, Addenda, Volume I 1:1 ספר הזהר, תוספות, כרך א א':א'

34 موسی (مשה) سرزمین یوسف (יוסף) را چنین برکت می‌دهد: «با فراوانی فرآورده‌های خورشید و فراوانی حاصل ماه‌ها.» آثر ربه آن را نقل می‌کند تا نشان دهد که اجرام آسمانی نیروی حیات (חיות, chayus) را به این جهان منتقل می‌کنند.

Deuteronomy 33:14 דברים ל"ג:י"ד

וּמִמֶּנֶּה תְּבוֹאֹת שֶׁמֶשׁ וּמִמֶּנֶּה יָרֵשׁ יִרְחִים:

And for the precious things of the fruits of the sun, And for the precious things of the yield of the moons
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 מלכותך מלכות כל עולמים

«فرمانروایی تو فرمانروایی بر همهٔ عوالم است.» این مأمور آن را فرمانروایی ه', یعنی فرمانروایی (ملכות, Malchus), می‌داند: صفتی که همهٔ عوالم را به هستی می‌آورد.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלֻכּוּתְךָ מְלֻכּוּת קָלִי-עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל-דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 «در آسمان چه کسی را دارم؟ و جز تو، بر زمین هیچ نمی‌خواهم.» این سخن عشقی را بیان می‌کند که خود ه' را می‌خواهد، نه حتی لذت‌های روحانی باغ عدن را.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־יֵלֵי בְשָׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא-יִתְפַּצְעֵתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire .none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

می‌یابند و چگونه باید نخست بدن را شکست و خوار کرد؛ این کاری است که با نماز و برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarus dilesata) انجام می‌شود.

Zohar I, 14a זח"א יד, א

یادداشت کھوت

נסמן לקמן פ, ב וראה בלקו"ת חקת סב, א. וראה גם זח"א יד, א.

42 «اینها پادشاهانی‌اند که در سرزمین ادوم فرمانروایی کردند، پیش از آنکه پادشاهی بر بنی‌اسرائیل فرمانروایی کند.» در قبلا (קבלה, Kabbalah), اینها پادشاهان תוהו (Tohu) [عالم آشفتگی] هستند که ریشه‌شان بر ریشه نفیس الهی (נפש האלקית, Nefesh Elohis) تقدم دارد و از آن فراتر است.

Genesis 36:31 בראשית ל"א

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל: And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 אבל בשרשם הם למעלה מעלה

مأمרים دیگری از تורה اور که این ایده را می‌پروراند: ریشه آنچه بر اثر شکستن ظرفها سقوط کرد، از مرتبه نفیس الهی برتر است.

یادداشت کھوت

ראה לקמן בשלח סב, סע"ד ואילך. יתרו עא, א. לקו"ת ר"פ בלק ועוד. ד"ה להבין ענין כתיבת ספר תורה תש"ל הערה 19.

بند 8

44 בא אתה וכל ביתך אל התבה

ה' به نوح (נח) می‌گوید: «بیا، تو و همه اهل خانه‌ات، به کشتی.» این مامور (maamar), واژه «کشتی» (תיבה, teivah) را به واژه‌های (תיבות, teivos) دعا تعبیر می‌کند.

Genesis 7:1 בראשית ז, א

ויאמר ה' לנח בא-אתה וכל-ביתך אלי-התבה כראתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה:

And the L-RD said unto Noah: 'Come thou and all thy house into the ark; for thee have I seen righteous before Me in this generation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 9

45 ویגברו המים

«و آب‌ها غلبه یافتند و بر زمین بسیار فزونی گرفتند.» آتر ربه (אדמו"ר הזקן) فزونی گرفتن آب‌ها را به نیرومندتر شدن نفیس حیوانی (נפש הבהמית, Nefesh HaBahamis) در جریان یک روز کار و کسب تعبیر می‌کند.

Genesis 7:18 בראשית ז, י"ח

ויגברו המים וירבו מאד עליהארץ ותלך התבה על-פני המים: And the waters prevailed, and increased greatly upon the earth; and the ark went upon the face of the waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית ז, יח.

46 חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים

«آب‌ها تا پانزده ذراع بالاتر غلبه یافتند و کوه‌ها پوشیده شدند.» این بخشی از همان تصویر چیرگی آب‌هاست.

Genesis 7:20 בראשית ז, כ

חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ונקסו ההרים:

Fifteen cubits upward did the waters prevail; and the mountains were covered

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 10

47 ותלך התבה על פני המים

«و کشتی بر روی سطح آب‌ها روان شد.» کشتی، یعنی واژه‌های دعا، بر آب‌های معاش حرکت می‌کند.

Genesis 7:18 بראשית ז, י"ח

ויגברו המים וירבו מאד עליהארץ ותלך התבה על-פני המים:

And the waters prevailed, and increased greatly upon the earth; and the ark went upon the face of the waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 ותרים התבה

«و آب‌ها فزونی یافتند و کشتی را بالا بردند، و آن از زمین برافراشته شد.» خود آب‌ها کشتی را بالا می‌برند، همان‌گونه که دشواری‌های روز دعا را بالا می‌برند.

Genesis 7:17 بראשית ז, י"ז

ויהי המבול ארבעים יום עליהארץ וירבו המים וישאו את-התבה ותרם מעל הארץ:

And the flood was forty days upon the earth; and the waters increased, and bore up the ark, and it was lifted up above the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 11

49 כי בו שבת מכל מלאכתו

«زیرا در آن روز از همه کار خویش که اَلקים آفریده بود تا به انجام رساند، دست کشید.» این مائمر این دست‌کشیدن را با آرامش روح (נייחא דרוחא, naycha d'rucha), یعنی آرامش نوح (נח), یکی می‌داند.

Genesis 2:3 بראשית ב, ג

ויברך אלקים את-יום השביעי ויקדש אותו כי בו שבת מקל-מלאכתו אשר-ברא אלקים לעשות:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because that in it He rested from all His work which G-d in creating had made

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית ב, ג.

50 ויאמר אלקים יהי אור

نخستین گفتار آفرینش است. آتیر ربه آن را به‌عنوان آغاز جریان بیرونی فرمانروایی (ملכות, Malchus) در خلال شش روز نقل می‌کند.

Genesis 1:3 بראשית א, ג

ויאמר אלקים יהי אור ויהי-אור:

And G-d said: 'Let there be light.' And there was light
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 יהי רקיע

گفتارِ روزِ دوم است؛ مرحله‌ای دیگر از جریانِ نزولی آفرینش.

Genesis 1:6 בראשית א':ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מְבָדִיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם:

And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the
'waters, and let it divide the waters from the waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 תדשא הארץ דשא

گفتارِ روزِ سوم است و بخشی از «روزهای کار» به‌شمار می‌آید.

Genesis 1:11 בראשית א':יא

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֹשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֵשָׂה פְּרִי
לְמִינֵו אֲשֶׁר זָרְעוּבוּ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן:

And G-d said: 'Let the earth put forth grass, herb yielding
seed, and fruit-tree bearing fruit after its kind, wherein is the
.seed thereof, upon the earth.' And it was so

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 שויה למעלה — כמו"כ הוא בחי' טרדת

در نسخه‌ای خطی، به‌جای «مرتبه گرفتاری» آمده است: «بندگی
حکومت‌ها، که گرفتاری» کسب روزی است؛ این نیز بار کسب روزی را با
بندگی تبعید یکی می‌داند.

یادداشت کھوت

בבזך 1824: שעבוד מלכויות שהוא טרדת.

54 כידוע שכל תפלה מו' ימי המעשה היא הארה מבחי' שבת

در آنجا آد מו"ר הזקן توضیح می‌دهد که هنگامی که اراده برین در شبات
فروفرستاده می‌شود، پرتوی از آن در هر شش روز هفته می‌تابد و در دعای
روزهای هفته آشکار می‌شود، هنگامی که عشق به ה' در انسان برانگیخته
می‌شود؛ چنان‌که زوهار (Zohar, זהר) می‌گوید، شبات «به روزهای
دیگر نیرو می‌بخشد».

یادداشت کھوت

ראה כדורי מאמר ג אות ה. וראה גם לקמן פח, א. לקו"ת בהר מא, א. האדינו
עב, ג.

55 כידוע שכל תפלה מו' ימי המעשה היא הארה מבחי' שבת

یادداشت کھات به توصیف کוזاری (ספר הכוזרי) از روز و هفته شخص
پرهیزگار استناد می‌کند؛ در آن، دعاها روزانه و شبات (Shabbos)
نسبت به باقی زمان، برگزیده‌ترین بخش آن به‌شمار می‌آیند. آلتیر ربه این
مطلب را «معروف» می‌خواند.

Kuzari 3:5 הכוזרי ג':ה

... וְהַמְחֵשֶׁב וְהַזְכָּרוֹן, וְאַחֵר כֵּן הַכַּחַת הַחֲפָצִי הַמְשַׁתְמֵשׁ בְּכָל אֱלֹהִים, וְהֵם
מְשַׁמְשִׁים עוֹבְדִים לַחֲפֵץ הַשָּׂכָל. וְלֹא עֹזֵב אֶחָד מֵאֵלֵּו הַכַּחוֹת וְהַאֲבָרִים
שֶׁיִּרְבֶּה בָּמָה שֶׁהוּא מִיָּחָד בּוֹ וְיִסְתַּחֲת הַנִּשְׁאָרִים. וְכֹאֲשֶׁר עֲשָׂה צָרִיכִי כָל
אֶחָד מֵהֶם וְנָתַן לְשִׁפְטִים מֵהַ שִׁפְטִים לָהֶם מִהַמְּנוּחָה וְהַשְׁנָה, וְלַחֲמִינִיִּים
מֵהַ שִׁפְטִים לָהֶם מִהַקִּיצָה וְהַתְּנוּעָה בְּמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, אֲזִי יִקְרָא אֶל עֲדָתוֹ,
כְּמוֹשֵׁל הַנִּשְׁמָע שְׁקוֹרָא אֶל חֵילוֹ הַשּׁוֹמָע לְעֹזֵר לוֹ, לְהַדְבִּק בְּמַדְרָגָה
שֶׁהִיא לַמַּעֲלָה מִמֶּנָּה, ...

The Rabbi: The pious man is nothing but a prince who is .5
obeyed by his senses, and by his mental as well as his physi-
cal faculties, which he governs corporeally, as it is written:

'He that ruleth his spirit [is better] than he that taketh a city'
(Proverbs 16:32). He is fit to rule, because if he were the
prince of a country he would be as just as he is to his body
and soul. He subdues his passions, keeping them in bonds,
... but giving them their share

Sefer haKuzari - Project Ben-Yehuda (CC-BY-SA) • Kitab al Khazari,
translated by Hartwig Hirschfeld, 1905 (Public Domain)

بند 12

56 یوم שכולו שבת

משנה (משנה) آینده دوران משיח (Moshiach) را «روزی که سراسر آن
شبات (שבת, Shabbos) و آرامش برای حیات جاودان است» می‌نامد. آلتیر
ربه (ادمو"ר הזקן) آن را با شبات برتر یکی می‌گیرد.

Mishnah Tamid 7:4 משנה תמיד ז':ד

... בַּשָּׁשִׁי הָיוּ אוֹמְרִים (שם צב), ה' מְלֹךְ גָּאוֹת לְבַשׁ וְגו'. בַּשִּׁבְתָּ הָיוּ
אוֹמְרִים (שם צב), מְזֻמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשִּׁבְתָּ, מְזֻמּוֹר שִׁיר לְעֵתִיד לְבָא,
לְיוֹם שְׂכָלוֹ שֶׁבֶת מְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

The following are the psalms that were chanted in the
Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the
L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell
therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say:
"Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our
G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day
they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in
... the midst of the judges he

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

57 אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ

سوغند اینکه دیگر آب‌های نوح (נח) را نیاورد؛ این ماמר (maamar) آن را
به معنای پایان نیاز در آینده به «آب‌های» پالاینده معاش می‌خواند.

Isaiah 54:9 ישעיהו נ"ד:ט

כִּי־מִי נָח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבֹּר מִי־נֹחַ עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי
מִקֶּצֶף עֲלֶיךָ וּמִגִּעַר־רֶךְ:

For this is as the waters of Noah unto Me; for as I have sworn
that the waters of Noah should no more go over the earth, so
have I sworn that I would not be wroth with thee, nor rebuke
.thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 שויה למעלה — למעלה שעיי

یک نسخه دست‌نویس این عبارت را می‌افزاید: «مرتبه بندگی پادشاهی‌ها،
که عبارت است از»، به‌گونه‌ای که عبارت چنین می‌شود: «به‌واسطه مرتبه
بندگی پادشاهی‌ها، که همان مرتبه «آب‌های بسیار» یادشده در بالا است».

یادداشت کھوت

בבזך 1824 נוסף: בחי' שעבוד מלכויות שהוא: בחי'

59 וימינו תחבקני

«دست چپش زیر سرم است و دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد»
دست راست، مهر (חסד, Chesed) است؛ عشقی عظیم که از بالا می‌آید.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב':ו

שְׂמָאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וַיְמִינוּ תַּחבְּקֵנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand em-
.brace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

שה"ש ב, ו.

60

«زیرا کوهها ممکن است از جای خود بروند و تپه‌ها جابه‌جا شوند، اما مهر من از تو جدا نخواهد شد.» آلت‌ر ربه آن را به‌منزله آشکارشدن **חסד** برین در آینده می‌خواند.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י'

כי הָהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תִּמְוָטֶינָה וְחֶסֶדִי מֵאֲמֶתֶךָ לֹא-יִמּוּשׁ וְכֶרֶם שְׁלֹמִי לֹא תִמּוּשׁ אֲמַר מְרַחֵמְךָ ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61

«اینک، بندهام کامیاب خواهد شد؛ او برکشیده و افراشته خواهد شد و بسیار بلند خواهد بود.» واژه «بسیار» (**מאד**, me'od) به‌منزله عشق «با تمام توان» (**מאדך**, me'odecha) خوانده می‌شود که به مرتبه‌ای بالاتر ارتقا یافته است.

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הִנֵּה יִשְׁכֵּל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62 שו"ה להיות — (וזהו . . יותר כו')

در این دست‌نویس، پرائتز پایانی مربوط به عبارت اشعیا «بسیار بلند» وجود ندارد؛ یادداشت می‌گوید که ظاهراً این عبارت افزودهٔ تسمیح تسدک (**הצמח צדק**) است.

يادداشت كهوت

כנראה הוספת כ"ק הצ"צ. בבוך 1824 ליתא.

درباره این نسخه

.the notes و our explanations, the English translation, This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Sefer haKuzari - Project Ben-Yehuda (CC-BY-SA); Kitab al Khazari, translated by Hartwig Hirschfeld, 1905 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: -likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از 1/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/noach/

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسخاک